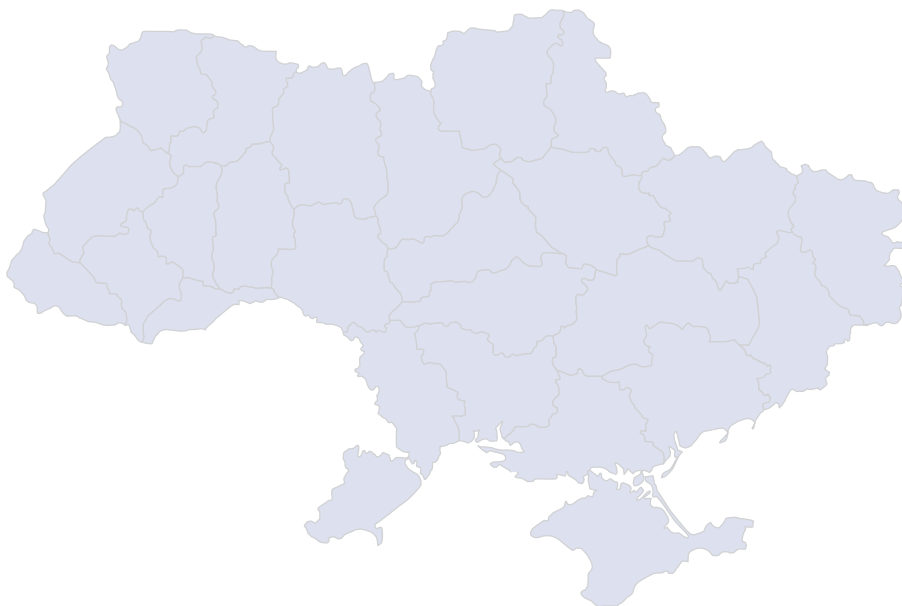

Razumkov
centre

CITIZENS OF UKRAINE ABOUT THEMSELVES, THE COUNTRY AND ITS FUTURE

ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ ПРО СЕБЕ, КРАЇНУ ТА ЇЇ МАЙБУТНЄ

KYIV • 2019 • КИЇВ

CONTENT / ЗМІСТ

CITIZENS OF UKRAINE ABOUT THEMSELVES, THE COUNTRY AND ITS FUTURE..... 3

- Critical View of the Present, Hope for the Better,
and Faith in the Future.....4
Tables and diagrams 10
- Patriotism, Respect for National Symbols, and Rethinking of History 5
Tables and diagrams 15
- The European and Euro-Atlantic Choice: Guarantee of Secure
and Successful Future of Ukraine6
Tables and diagrams 22
- Russia: Threats, Negative Impact, and Readiness to Resist 8
Tables and diagrams 32

The publication is made for Kyiv Security Forum 2019

ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ ПРО СЕБЕ, КРАЇНУ ТА ЇЇ МАЙБУТНЄ 36

- Критичний погляд у сьогодення, надія на краще, віра в майбутнє.....37
Таблиці і діаграми 43
- Патріотизм, повага до символів держави, переосмислення історії 38
Таблиці і діаграми 48
- Європейський та євроатлантичний вибір – гарантія безпечного
та успішного майбутнього України..... 39
Таблиці і діаграми 55
- Росія: загрози, негативний вплив, готовність до протидії..... 41
Таблиці і діаграми 65

Видання здійснене для Київського Безпекового Форуму – 2019

CITIZENS OF UKRAINE ABOUT THEMSELVES, THE COUNTRY AND ITS FUTURE

The early days of young Ukrainian state and new Ukrainian society were difficult, sustaining political shocks, economic crises and persistent external pressure.

Particularly difficult were the last five years, when Ukraine had to address the issues of modernisation necessary for practical realisation of its European choice, while defending its independence and territorial integrity in the fight against Russian aggression.

However, these times of trouble helped to temper the national psyche of Ukrainians and crystallise the trends of their ideological choice. In particular, one can argue that Ukrainians unfailingly remained a highly patriotic nation, and challenges faced by Ukraine in 2004 and then in 2014 led to strengthening the statecraft and pro-Western aspirations.

The transformation of Ukrainian society continues. The main trends that we expect to develop in the coming years include prioritisation of European and Euro-Atlantic integration, radical reform of the Ukrainian state and significant increase in the role of each citizen in government decision-making.

The Razumkov Centre's long history of research allows us to recreate the dynamics of public sentiment in Ukraine on various important issues over two past decades. This publication presents findings of public opinion surveys by the Razumkov Centre, which characterise the main worldview features and beacons of contemporary Ukrainian society.

The data of past years are compared with the results of the most recent national survey conducted by the Razumkov Centre's Sociological Service at the request of the Open Ukraine Foundation for Kyiv Security Forum 2019.¹

¹ The survey was conducted by the Sociological Service of the Razumkov Centre on 1-6 March 2019 in all regions of Ukraine excluding Crimea and temporarily occupied areas of the Donetsk and Luhansk oblasts. The sample included 2,019 respondents aged 18+ years. Theoretical sampling error is 2.3%.

CRITICAL VIEW OF THE PRESENT, HOPE FOR THE BETTER, AND FAITH IN THE FUTURE

- Ukrainians are quite critical about the situation in the country. With the exception of brief periods in 2005 and 2010 immediately after the presidential elections, most citizens over the past two decades consistently believed that the country was headed down the wrong track. Currently 67% of Ukrainians share this view, and only 20% are positive about the course of events in the country.
- Most of those favouring the country's path (69%) referred to "Ukraine's movement towards European integration and newly acquired visa-free travel to the EU countries". The most common reasons explaining the "rightness" of the country's movement included the fact that "necessary reforms, although rather slow, are being implemented in the country" (44%), "de-centralisation processes are underway offering more rights to local communities" (35%), "people became more close-knit and patriotic" (33%), "the Ukrainian army grew stronger and fends off the aggressor" (32%), "Ukraine set a course for NATO accession with increasing support of NATO by the population" (29%).
- At the same time, perception of the country's development as "wrong" is often motivated by the fact that "the war in the East still continues" (67%), "prices rise, while salaries don't follow" (46%), "the level of corruption remains high" (39%), "utility tariffs have increased significantly" (32%), "people have no confidence in their future" (31%).
- When Ukrainians think about their lives, the most prevalent feeling is their hope that life will gradually improve (39%).
- Even though the total share of those who are dissatisfied with their lives or feel unhappy (47%) is greater than the proportion of those who are happy or satisfied, the overall number of happy and satisfied Ukrainians has increased by 8% compared with the year 2000, while the share of those unhappy and dissatisfied has dropped by 14%.
- Most Ukrainians tend to believe that their country will be able to overcome the existing problems and difficulties in the distant future (50%). At the same time, the proportion of those who feel that

Ukraine is capable of addressing these problems within the next few years has increased from 18% in 2015 to 28% in 2019. The share of pessimists has dropped from 25% to 12%.

- Most respondents see future Ukraine as a highly developed, democratic and influential European state (42%). Also many citizens (20%) believe that Ukraine will take a special development path.

The data of this unit is summarized in tables and diagrams on pages 10-14.

PATRIOTISM, RESPECT FOR NATIONAL SYMBOLS, AND RETHINKING OF HISTORY

- Vast majority of Ukrainians (74%) consider themselves patriots of their country, and 70% of respondents would pick Ukraine as their Motherland if they had to choose. When choosing a country to live in, Ukraine would be the country of choice for 62% of respondents; 19% would prefer the European Union and 5% – Russia.
- Compared with 2000, the share of those who are proud of their Ukrainian citizenship has increased from 62% to 69%. According to most respondents (72.5%), for people to be proud of their state, it has to be politically stable and economically developed and ensure conditions for improving the quality of life.
- The overwhelming majority of Ukrainians (72.4%) would support the declaration of Ukraine's independence if such referendum occurred today. This level of support is the highest among all Razumkov Centre's surveys (the lowest support was recorded in 2003 at 46.5%).
- Almost all Ukrainians (80% or more) are proud of and are positive about the national symbols and attributes of the Ukrainian state – the Flag, the National Emblem and Hymn, the Ukrainian state language and Ukrainian hryvnia (national currency). Compared with 2011, the share of such citizens has increased.
- Since 2004, Ukrainians felt differently about significant historical personalities. For example, the number of those sharing positive attitudes towards Stepan Bandera has increased from the 19.6% to 29.5%. At the same time, attitudes towards Soviet and Russian state

leaders have worsened. Particularly vivid is the example of Peter the Great: if in 2004 as many as 60% of Ukrainians treated him positively, then in 2019 the number of this Tsar's admirers dropped to 31%.

- 70% of citizens support recognition of the Holodomor of 1932-1933 in Ukraine as a genocide of the Ukrainian people; condemnation of the national-socialist (Nazi) and communist totalitarian regimes in Ukraine along with prohibition of use and propaganda of their symbols are welcomed respectively by 58.5% and 49% of Ukrainians. Also, 41% of respondents support the recognition of various historical organisations and entities, including the Ukrainian People's Republic, the Ukrainian Sich Riflemen, the detachments of the Kholodnyi Yar Republic, the Organisation of Ukrainian Nationalists (OUN), the Ukrainian Insurgent Army (UPA), the People's Movement of Ukraine as the fighters for Ukraine's national independence in the 20th century. Opponents of these measures are largely outnumbered.
- Five years since the Revolution of Dignity, relative majority of Ukrainians (37%) would still support the Maidan, and only 9% would back Anti-Maidan. About 45% would not want Ukraine to revert to 2013 with curtailment of all recent years' reforms and changes, while the share of their opponents reaches 37%.
- Citizens are afraid of making mistakes in the elections, not least because of their own past experience. The majority of respondents (54.5%) feel they could made bad decisions by supporting a particular politician or political force in the elections. And three-quarters of Ukrainians (76%) are wary of victory of populist politicians.

The data of this unit is summarized in tables and diagrams on pages 15-21.

THE EUROPEAN AND EURO-ATLANTIC CHOICE: GUARANTEE OF SECURE AND SUCCESSFUL FUTURE OF UKRAINE

- Change of attitudes towards NATO – from outright negative to predominantly positive – was one of the most radical developments in society after the Revolution of Dignity.

- Compared with 2007, the share of those who mentioned the NATO accession while answering the question “*Which type of security guarantees would be the best for Ukraine?*” has increased from 19% to 42%. During the same period, the proportion of those favouring the military alliance with Russia and other CIS countries decreased from 31% to 8%.
- The percentage of those who would have voted for NATO membership at relevant referendum has increased from 15% in 2012 to 45% in 2019, while the share of Ukrainians who would vote against it declined accordingly from 62% to 36%. This public support for joining NATO is primarily explained by security guarantees for Ukraine (84.5% of those supporting the NATO membership).
- While answering the question “*If you had to choose just one option, which Union do you think Ukraine should join?*”, 59% of respondents mentioned the European Union (51% in 2015). The share of Ukrainians who would have voted for the EU membership at the referendum makes up 57%, while the proportion of the EU accession opponents is 28.5%.
- The European Union (24%), Poland (23.5%) and the United States (22%) are currently viewed by Ukrainians as our strategic allies, while in 2012 these were Russian Federation (40%) and Belarus (26%).
- At the same time, the percentage of respondents who believe that Ukraine can rely only on its own strength in the event of military threat (armed aggression) has increased from 41% in 2012 to 52% in 2019. Increasingly more Ukrainians believe that Ukraine can count on the EU and NATO support (from 16% to 24%) and assistance from the United States (from 3% to 13.5%).
- Most Ukrainian citizens assume that Ukraine’s approximation to the European Union: serves the interests of both Ukraine and the EU; is important for Ukraine’s successful economic development and strengthening its international position; and does not threaten the development of Ukrainian culture.

- Most respondents (53%) believe that Ukraine will benefit more from joining the EU, and only 29% think otherwise. Speaking about advantages of European integration, Ukrainians often refer to improved quality of life and higher incomes (40%), modern technologies and modernisation of enterprises (30%), financial resources for economic development (27%), intensified fight against corruption (25%), and reduction of unemployment and creation of new jobs (24%).
- According to respondents, the European Union's interest in cooperating with Ukraine is primarily linked to the use of country's natural resources (57%), intellectual and scientific potential and labour force (49%), and vast Ukrainian market for EU goods (36%). Speaking of negative consequences of Ukraine's accession to the EU, emigration of Ukrainians is the most popular response (51%).
- Citizens believe that biggest obstacles for Ukraine to becoming a member of the European Union include country's insufficient economic development (49%), corruption and slow pace of reforms (46%), and low quality of life of the Ukrainian population (41%). However, the frequency of mentions of the last two factors has dropped considerably compared with 2015 (by 12.5% and 11% respectively).
- Almost half of Ukrainians (47%) fully or predominantly agree with the statement that Ukraine currently defends well-being and security of entire Europe (37% disagree with this opinion), and 41% think that Ukraine should fight to ensure pan-European security (33% disagree).

The data of this unit is summarized in tables and diagrams on pages 22-31.

RUSSIA: THREATS, NEGATIVE IMPACT, AND READINESS TO RESIST

- Of Top 5 external threats for Ukraine, at least four are directly linked to Russia.
- Speaking about such threats, Ukrainians often mention Russia's willingness to destabilise political situation in Ukraine and the threats in the information sphere (68% of respondents). About two-thirds of respondents are wary of military threat (64%) and Russia's

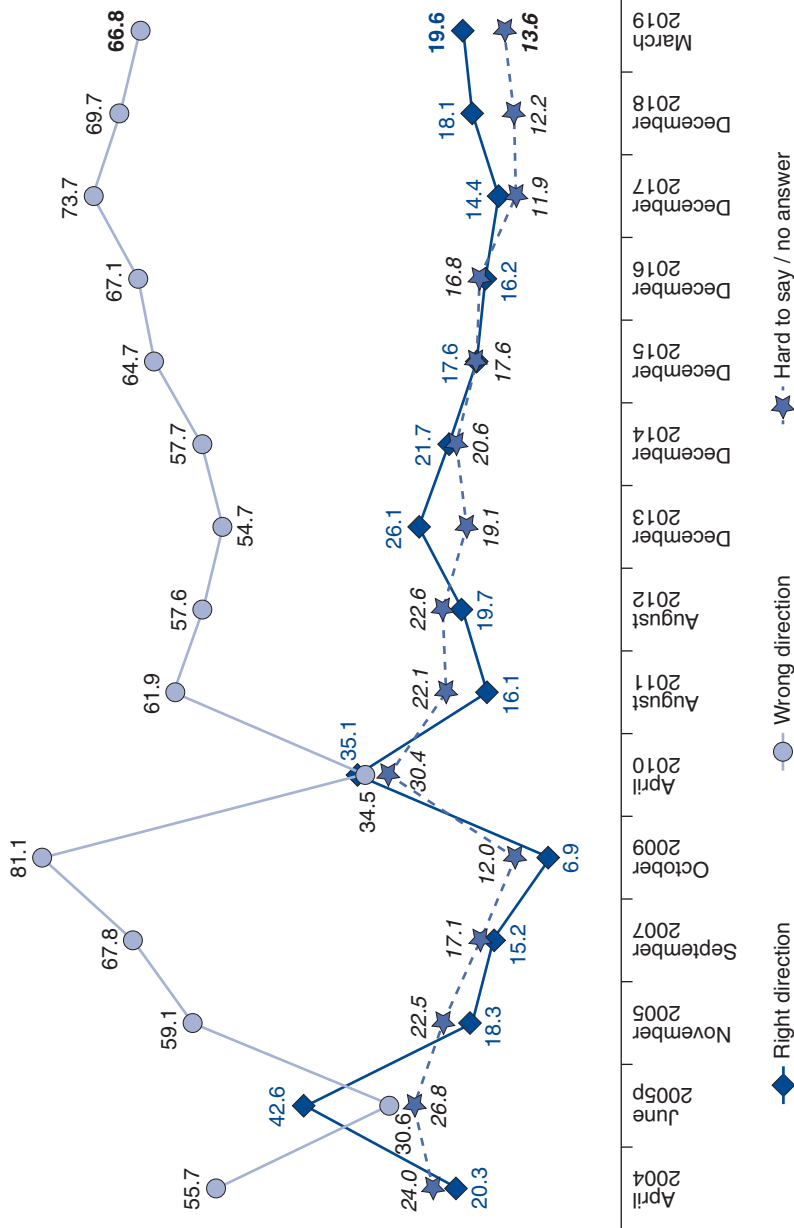
ambition to undermine the Ukrainian economy (63%). Threats in energy sectors were mentioned by 59% of those polled.

- Nearly two-thirds of the respondents (62%) noted Russia's influence on Ukrainian elections. Compared with other countries, respondents view this impact as the strongest and predominantly negative one. While discussing reasons for Russia's meddling in Ukrainian elections, respondents often mentioned the victory of pro-Russian candidates (63% of those who note the influence of Russia) and political destabilisation in Ukraine (53%). At the same time, absolute majority of respondents (53%) are convinced that the victory of pro-Russian forces will have negative consequences for Ukraine. The opposite opinion – regarding the possible victory of pro-Western candidates and parties – is shared by 20% of respondents.
- If Russia wages open, full-scale war against Ukraine, 59.5% of Ukrainians are positive that our country should give armed response (25% – on conditions of guarantees of international support; 34% – even with no guarantees of international support).
- Relative majority of respondents (45% vs. 31%) would not accept a peace plan, under which Donbas receives a special status in Ukraine (official Russian language, political autonomy, regional police and prosecutor's office, special relations with Russia etc.), and the Crimea remains under Russia's control for indefinite period.
- If in September 2014 Ukrainians were more likely to believe that the Armed Forces and other military formations of Ukraine were incapable of effectively defending the sovereignty of the state from military threats, then in 2019 Ukrainians mostly shared the opposite opinion.
- Not less than 21% of respondents express their readiness to defend their country with arms in hand, and 34% – to join the volunteer movement. The highest proportion of those who are ready to take arms for defending Ukraine was found among men under 50 (43%). Women are more likely to defend the country by participating in the volunteer movement (44%).

The data of this unit is summarized in tables and diagrams on pages 32-35.

Generally speaking, do events in Ukraine develop in the right or wrong direction?

% of respondents

**If you believe that the country is “headed in the right direction”,
what makes you think so?***
% of those who think that Ukraine is moving in the right direction

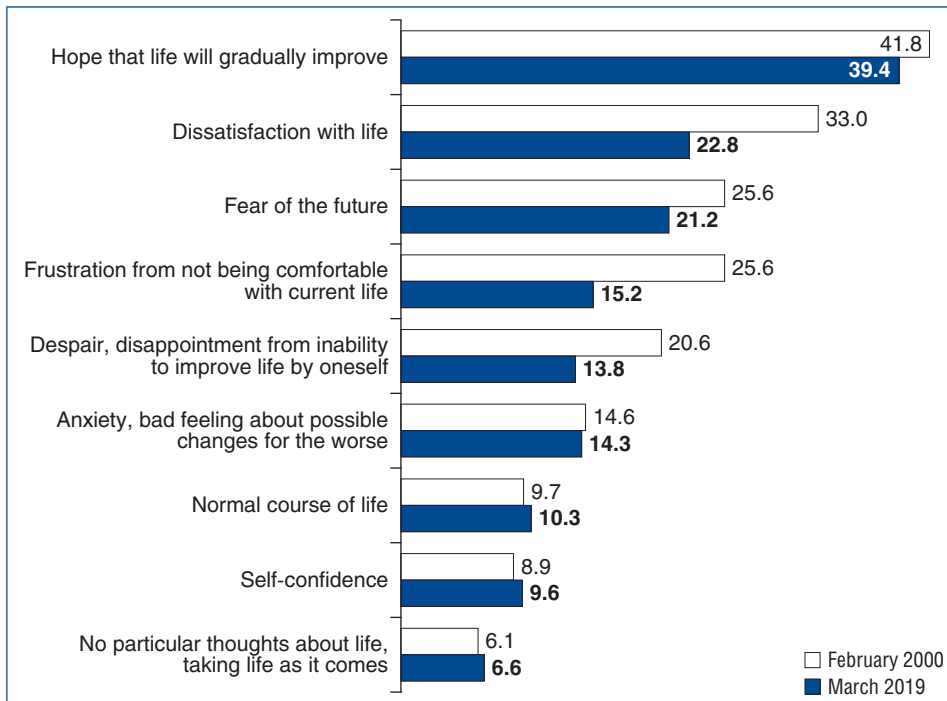
	December 2017	March 2019
Ukraine moves towards European integration; it received visa-free travel with the EU countries	76.3	68.9
Necessary reforms, although rather slow, are still being implemented in the country	47.1	43.8
De-centralisation processes are underway offering more rights to local communities	32.9	34.6
People became more close-knit and patriotic	21.7	32.5
The Ukrainian army grew stronger and fends off the aggressor	34.4	31.6
Ukraine set a course for NATO accession with people's support of NATO increasing	14.5	29.2
Freedom of speech truly exists in the country	22.8	20.1
Society has changed, as social activism and volunteering have increased significantly	25.2	18.3
People became disappointed with Russia and no longer want the Customs Union	12.5	15.4
Ukraine is being supported in the world	13.6	10.4
New people – true reformists – come to power	12.7	10.3
The government is able to maintain stability of hryvnia	2.0	9.8
People finally have hope for better future	10.5	9.4
Pensioners received pension increases	29.2	7.3
Adopted anti-corruption legislation and newly established anticorruption bodies; first arrests of corrupt officials	12.9	6.9
The public has opportunities to influence government decisions	14.4	6.1
People can participate in rallies and protests without fear	4.0	6.0
The opposition does not face reprisals (as it was in Yanukovych times)	1.8	3.9
The Verkhovna Rada has underwent significant “renovation” with new people from civil society becoming MPs	4.5	2.9
The government tries to restrict the power of oligarchs	3.2	2.9
The government reports to the society	2.7	2.1
True democracy exists in the country	3.2	1.9
The country holds fair and democratic elections	0.4	1.3
Other	0.2	0.8
Hard to say	0.4	0.3

* Respondents could pick up to 5 relevant options.

If you believe that the country is “headed in the wrong direction”, what makes you think so?* % of those who think that Ukraine is moving in the wrong direction		
	December 2017	March 2019
The war in the East still continues	73.6	66.9
Prices rise, while salaries don't follow	49.9	46.2
The level of corruption remains high	47.0	39.4
Utility tariffs have increased significantly	25.3	31.5
People have no confidence in their future	31.3	30.6
The country is still ruled by oligarchs	22.3	24.4
Very poor health care	20.2	22.1
Impossible to live on pension	17.6	19.7
Impossible to find decent job	13.4	17.7
No one from former governments that plundered the country was ever convicted	15.6	17.3
There are virtually no reforms, just chat	22.1	16.9
No justice in society	12.6	11.6
National currency depreciated by almost three times	13.5	10.2
Maidan killers were not punished	9.8	10.1
The government set sail towards European integration, while we should revive our friendship with Russia	8.2	10.0
Ukraine lost the Crimea	6.9	9.4
The government persecutes those who fights corruption – NABU, public activists	14.9	9.3
Impossible to find any job at all	8.6	8.9
Education deteriorates, and so does science	6.0	8.7
Law enforcement agencies (courts, prosecutor's offices, the police) have never been truly reformed	9.7	7.8
I don't like government's appointments to senior positions	3.7	6.1
Over one million refugees from Donbas and Crimea in the country	5.4	5.0
High level of crime	5.8	4.5
The government set a course towards NATO membership	1.4	2.5
Other	1.0	1.2
Hard to say	0.5	0.9

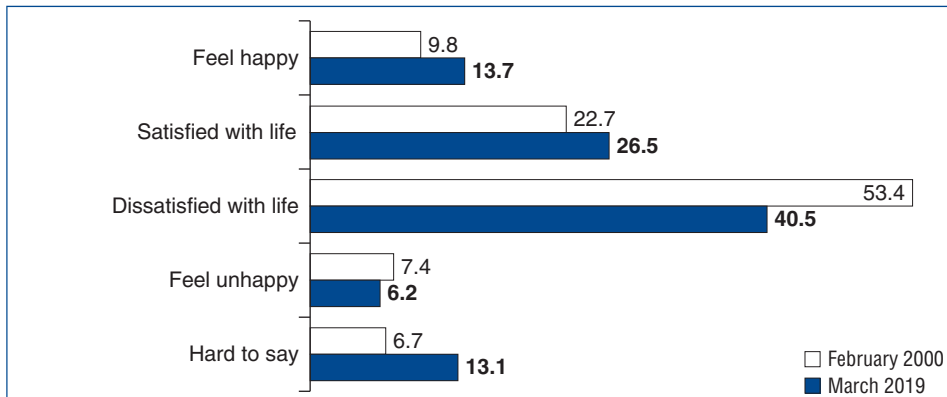
* Respondents could pick up to 5 relevant options.

What do you usually feel when you think about your life?*
% of respondents

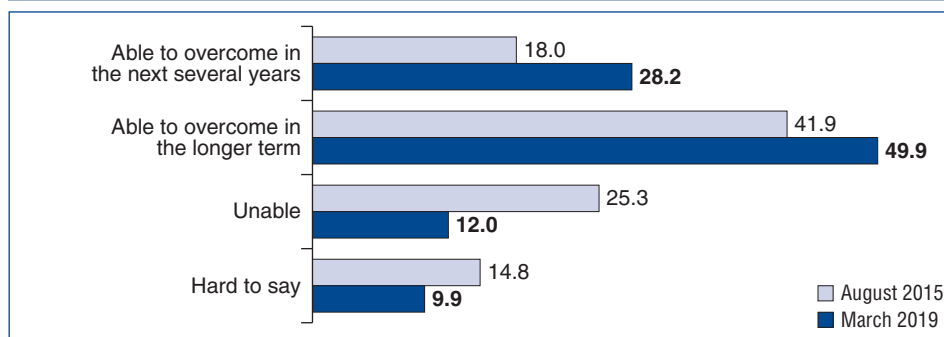
* Respondents could pick all relevant options.

In general, you can say that you...,
% of respondents

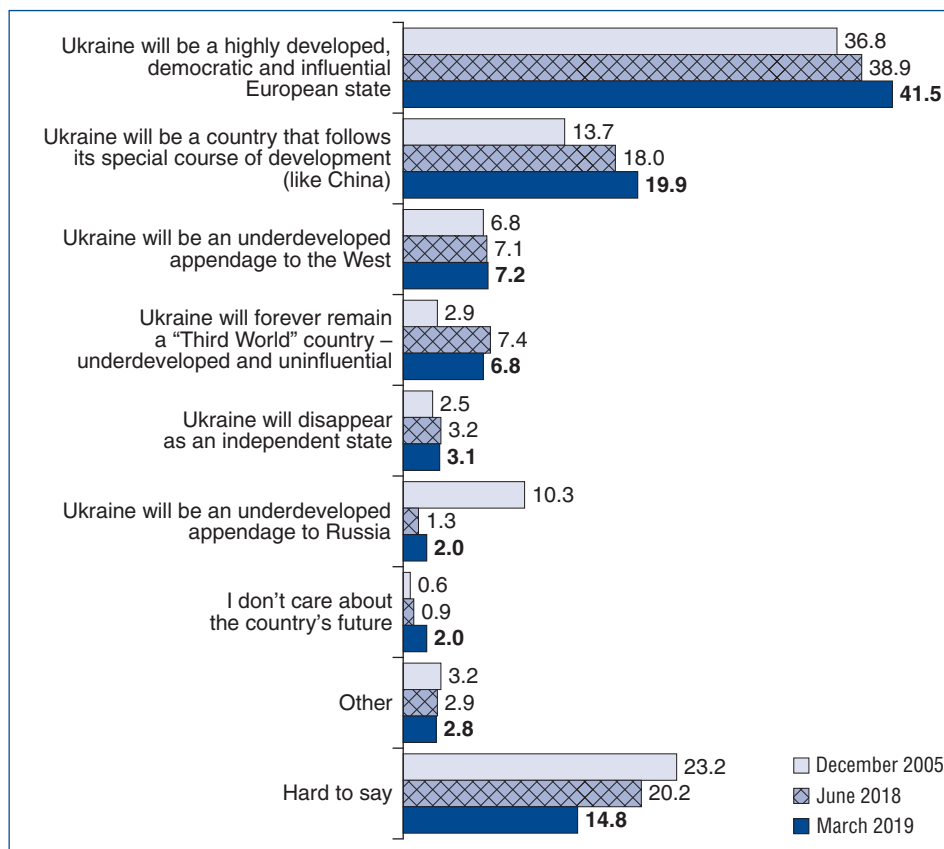
Is Ukraine able to overcome the existing problems and difficulties?

% of respondents

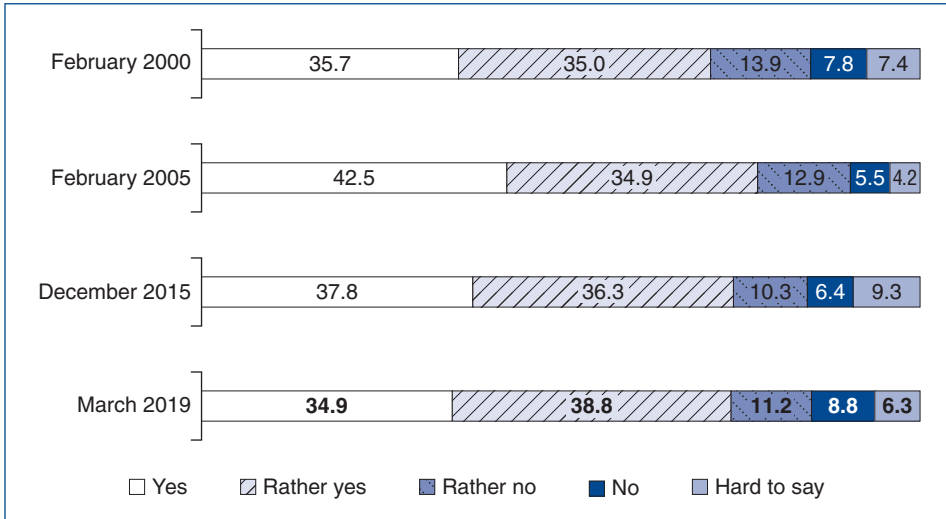
How do you see the future of Ukraine?

% of respondents

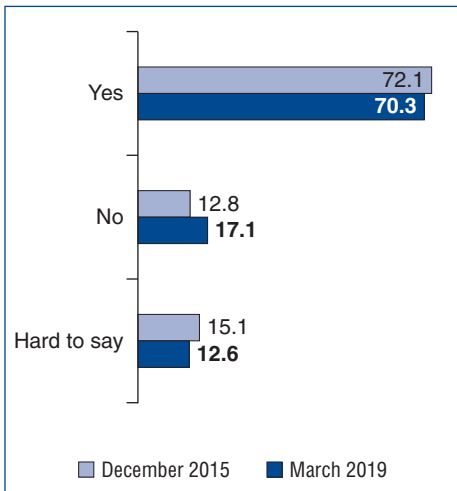

Patriotism, respect for national symbols, and rethinking of history

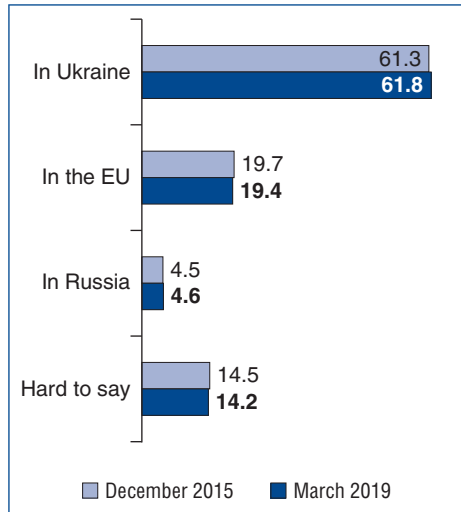
Do you consider yourself a patriot of Ukraine? % of respondents

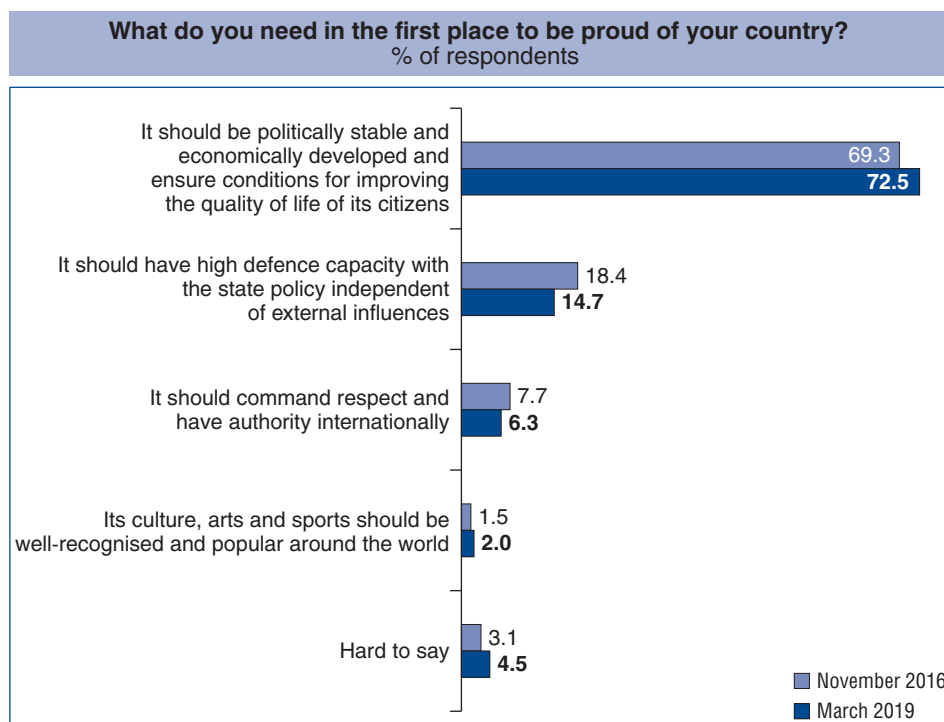
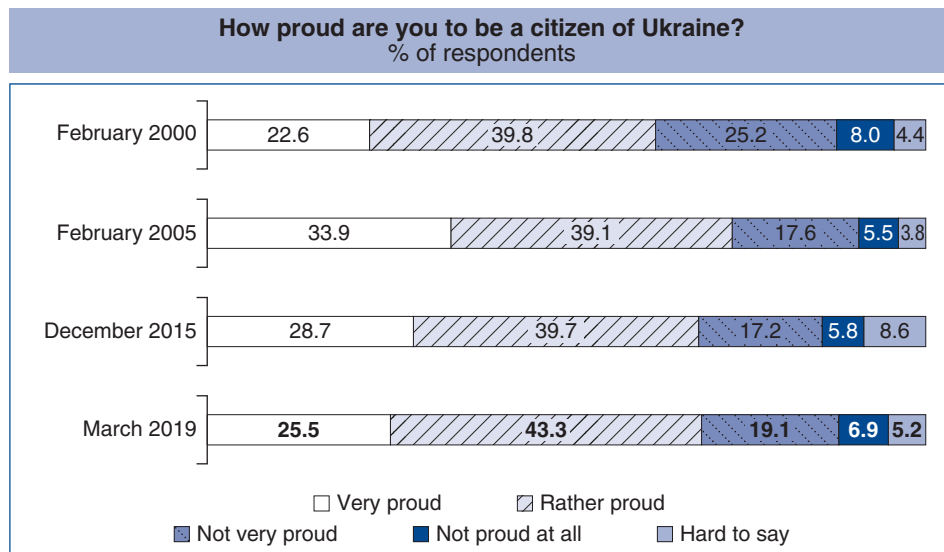

Would you choose Ukraine as your Motherland if you had a choice? % of respondents

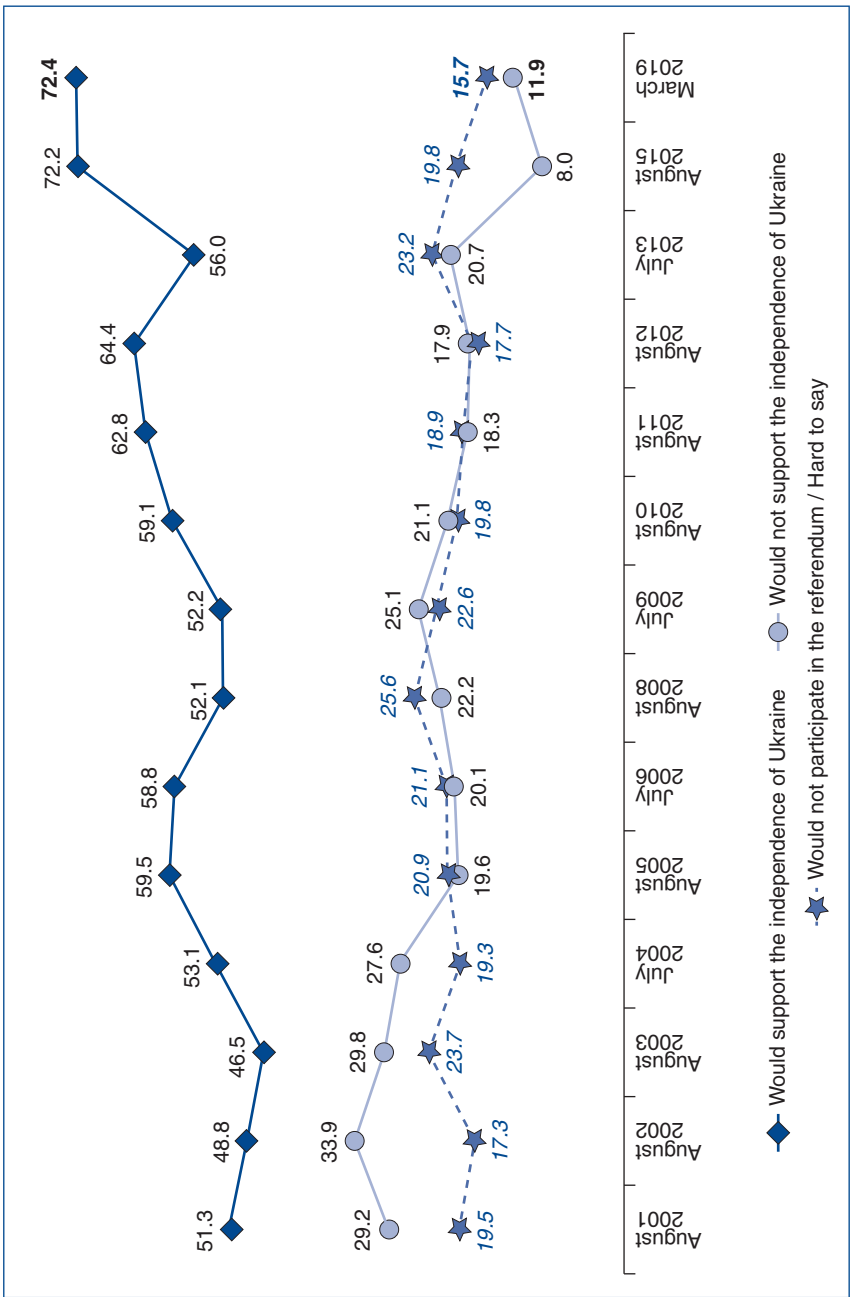

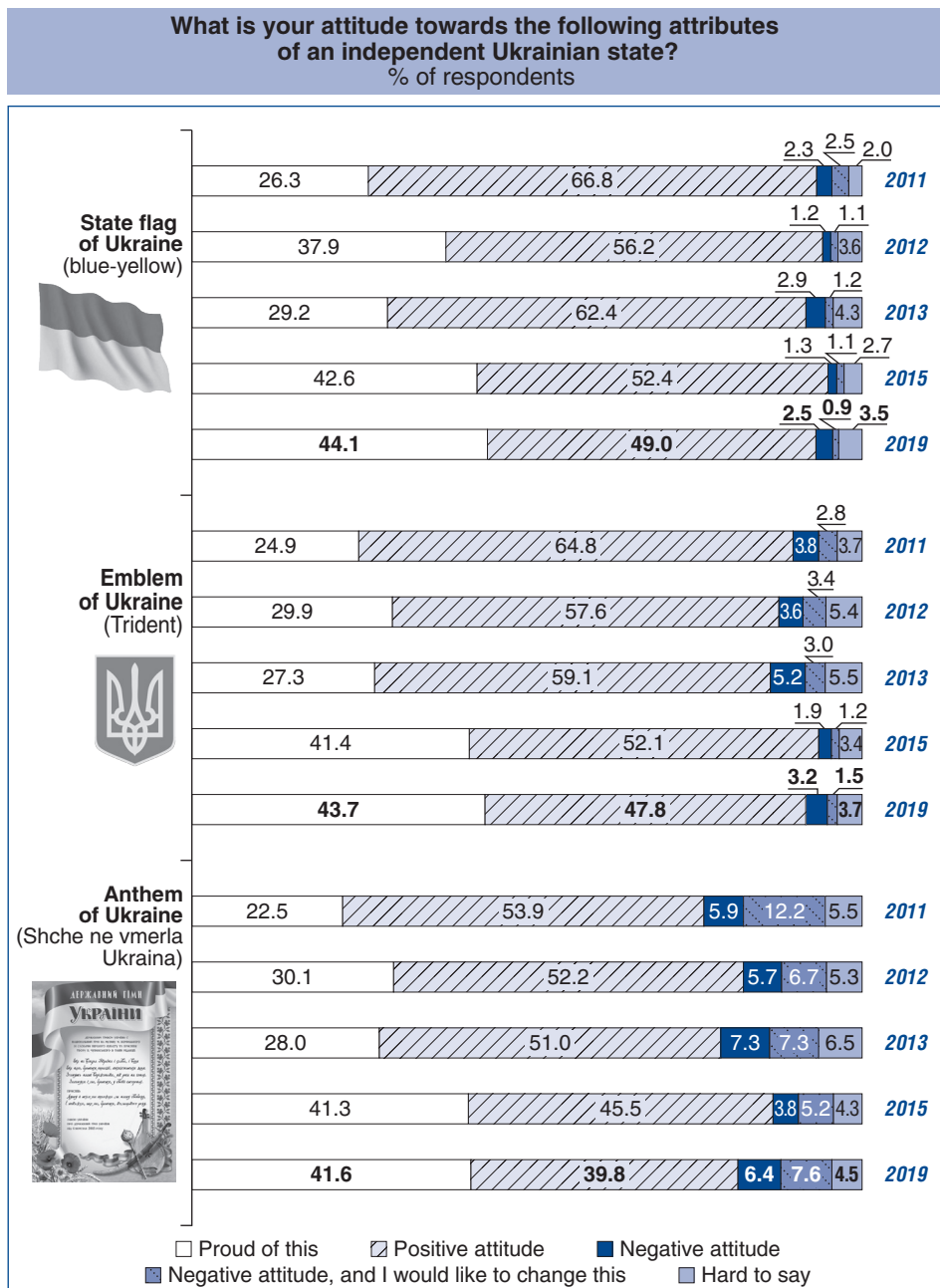
If you could choose, where would you like to live? % of respondents

If a referendum on the independence of Ukraine were held today, how would you vote?
% of respondents

What is your attitude towards the following political actors?					
% of respondents					
	Positive	Negative	Indifferent	I don't know this person	Hard to say
Stepan Bandera					
February 2004	19.6	26.9	34.5	5.8	13.1
March 2019	29.5	27.2	32.0	2.1	9.1
Leonid Brezhnev					
February 2004	42.5	30.8	20.0	0.1	6.6
March 2019	29.0	37.8	24.5	2.6	6.2
Adolf Hitler					
February 2004	1.0	5.6	90.5	0.2	2.7
March 2019	1.7	10.3	84.9	0.5	2.6
Mikhail Gorbachev					
February 2004	22.6	30.7	39.3	0.2	7.2
March 2019	14.9	36.4	41.6	1.7	5.5
John F. Kennedy					
February 2004	36.0	37.1	3.5	9.2	14.3
March 2019	32.6	44.7	7.8	6.7	8.2
Peter the Great					
February 2004	60.0	20.2	8.4	1.3	10.1
March 2019	30.6	36.6	22.5	2.6	7.7
Franklin D. Roosevelt					
February 2004	29.6	36.8	4.6	10.6	18.4
March 2019	28.8	42.3	8.2	11.1	9.6
Joseph Stalin					
February 2004	19.5	11.7	57.2	0.1	11.5
March 2019	12.4	18.3	62.4	0.6	6.3
Bohdan Khmelnytsky					
February 2004	60.6	20.8	5.1	1.2	12.3
March 2019	58.1	25.9	7.6	0.9	7.4
Nestor Makhno					
March 2019	20.8	37.4	24.1	6.7	11.0
Symon Petliura					
March 2019	22.5	33.8	26.7	5.8	11.2
Volodymyr Vynnychenko					
March 2019	23.2	25.7	10.2	30.9	10.0
Roman Shukhevych					
March 2019	25.5	24.8	21.5	17.5	10.7

What is your attitude to these provisions of Ukrainian legislation regarding assessment of the historical past of Ukraine?
% of respondents

**Recognition of the Holodomor in 1932-1933
in Ukraine as genocide against the Ukrainian people**

Support Indifferent Do not support Hard to say

**Condemnation of the national socialist (Nazi) (1933-1945) totalitarian regime
in Ukraine, prohibition of the use and promotion of its symbols**

Support Indifferent Do not support Hard to say

**Condemnation of the communist (1917-1991) totalitarian
regime in Ukraine, prohibition of the use and promotion of its symbols**

Support Indifferent Do not support Hard to say

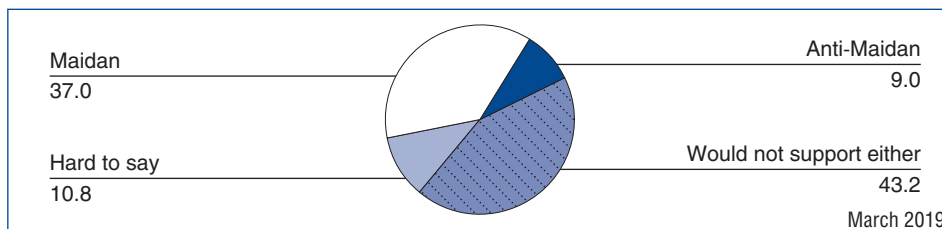
**Recognition of various organisations and government entities,
including the Ukrainian People's Republic, the Ukrainian Sich Riflemen,
the detachments of the Kholodnyi Yar Republic, the Organisation
of Ukrainian Nationalists (OUN), the Ukrainian Insurgent Army (UPA),
the People's Movement of Ukraine for rebuilding as the fighters
for Ukraine's national independence in the 20th century**

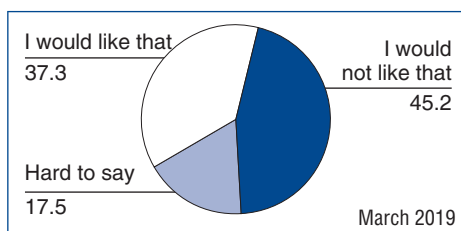
Support Indifferent Do not support Hard to say

March 2019

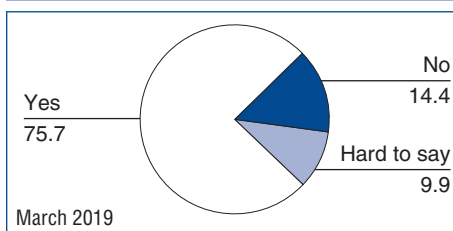
**Five years have passed since the events known as Maidan.
If those days of 2013-2014 occurred today,
which of two would you support – Maidan or Anti-Maidan?
% of respondents**

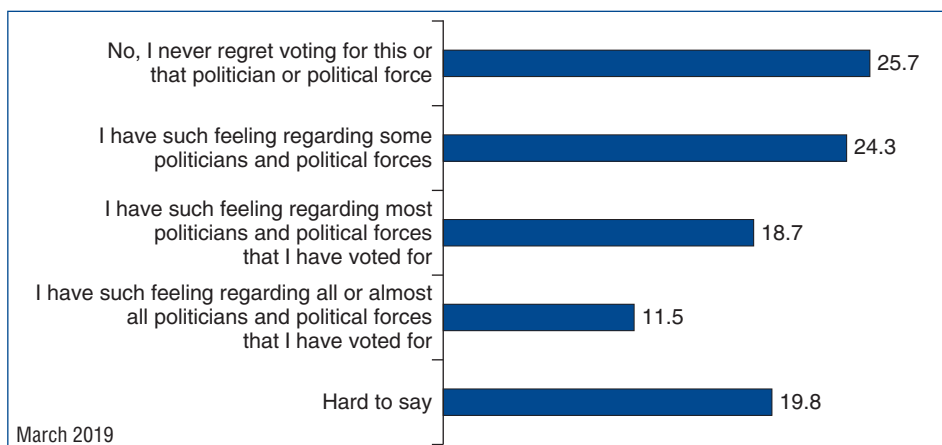
**Would you like curtailment
of all reforms/changes over the past
five years and return to 2013
(before Euromaidan)?
% of respondents**

**Are you wary of the victory
of populist politicians who
promise too much
and never keep their promises?
% of respondents**

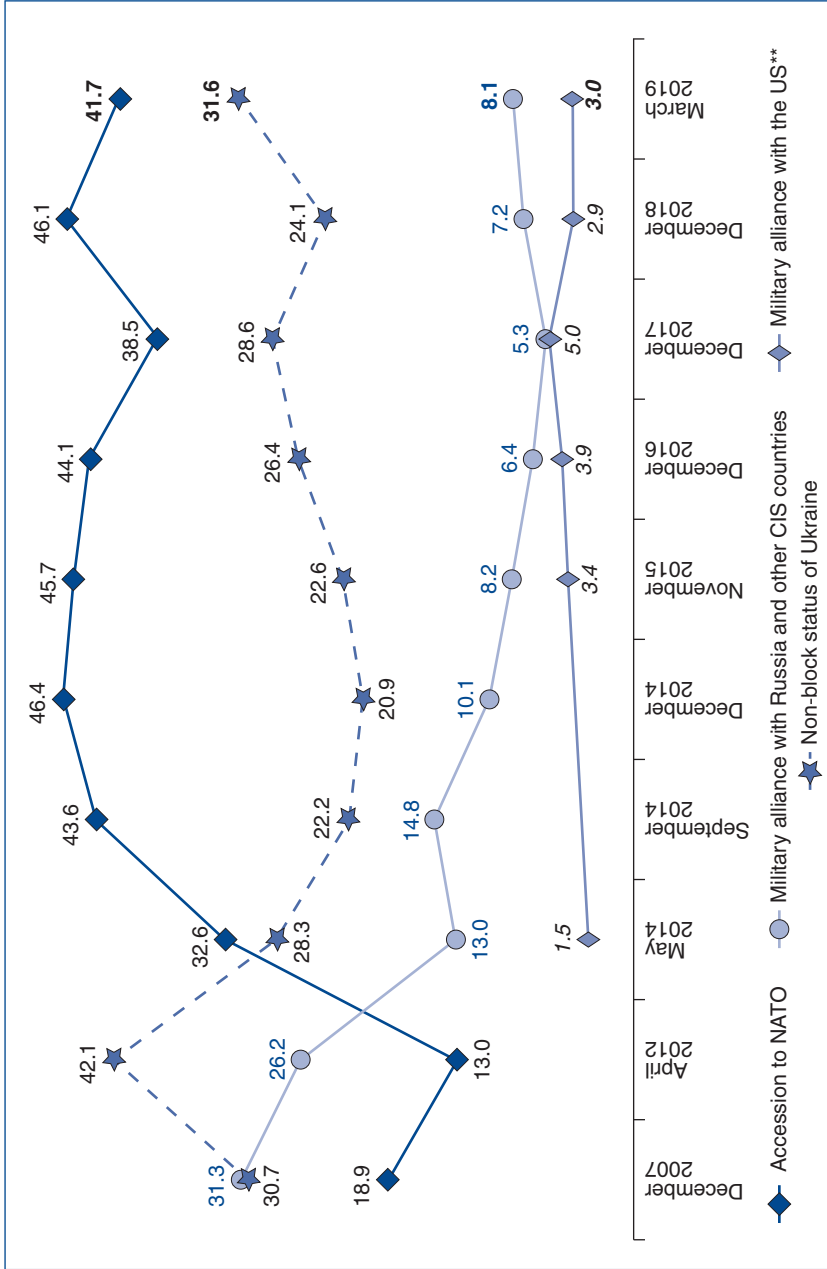
**Do you feel you made a mistake by ever supporting this or
that politician or political force in elections?
% of respondents**

The European and Euro-Atlantic choice: guarantee of secure and successful future of Ukraine

Which security guarantees option is the best for Ukraine?*

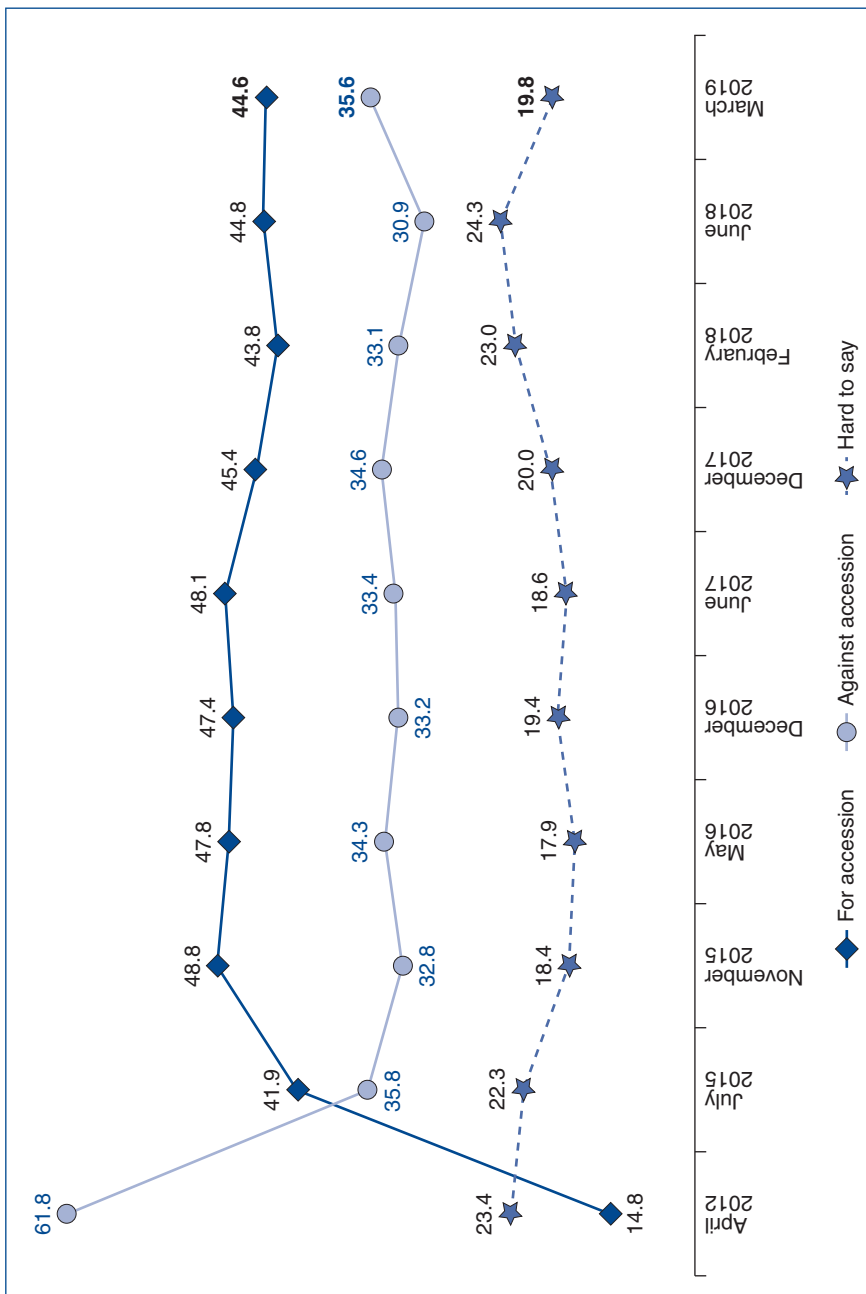
% of respondents

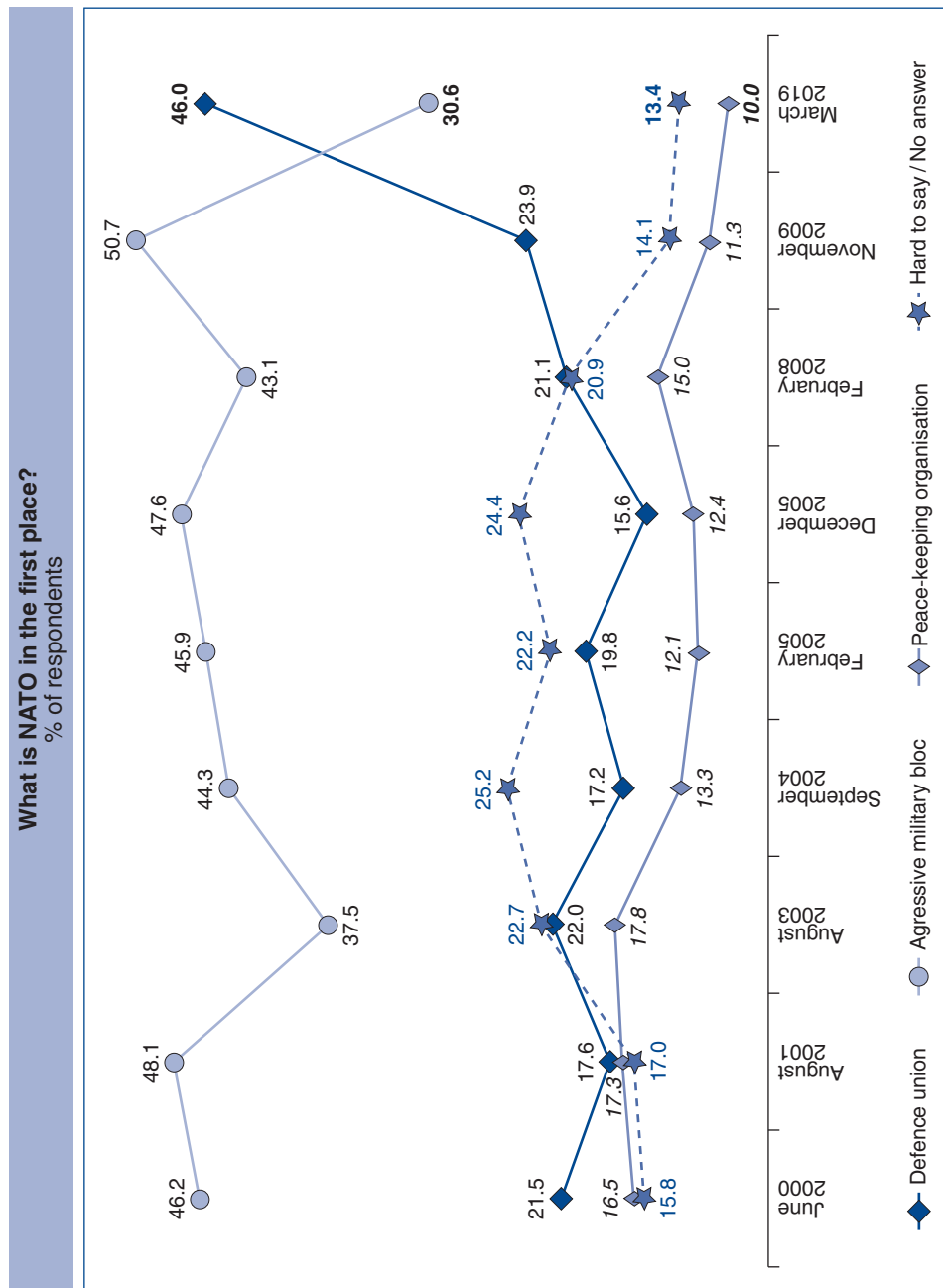

* The answers "other" and "hard to say" are not presented on the diagram.

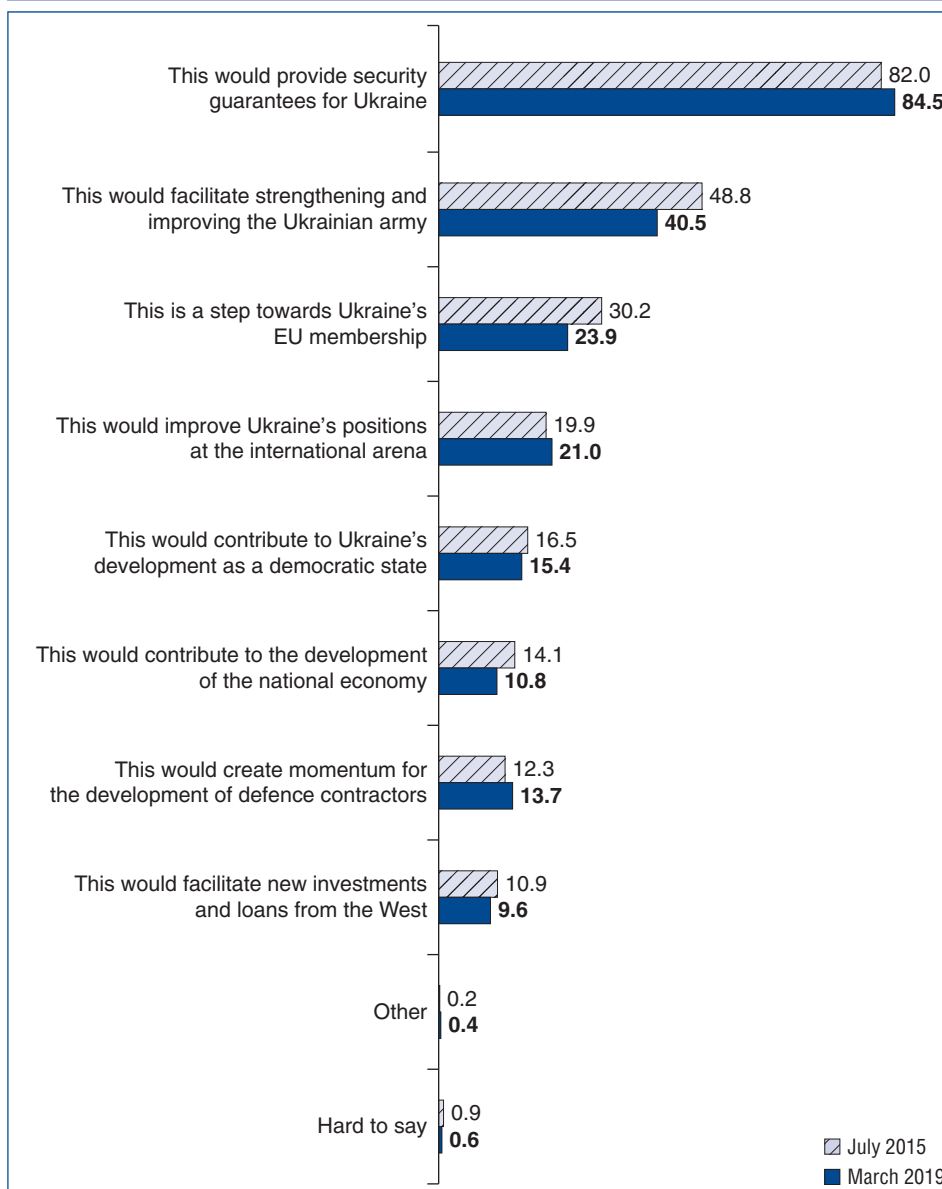
** In the questionnaires 2007, 2014 and 2017 such answer was not proposed.

If you were to take part in a referendum on Ukraine's accession to NATO, how would you vote?
% of respondents

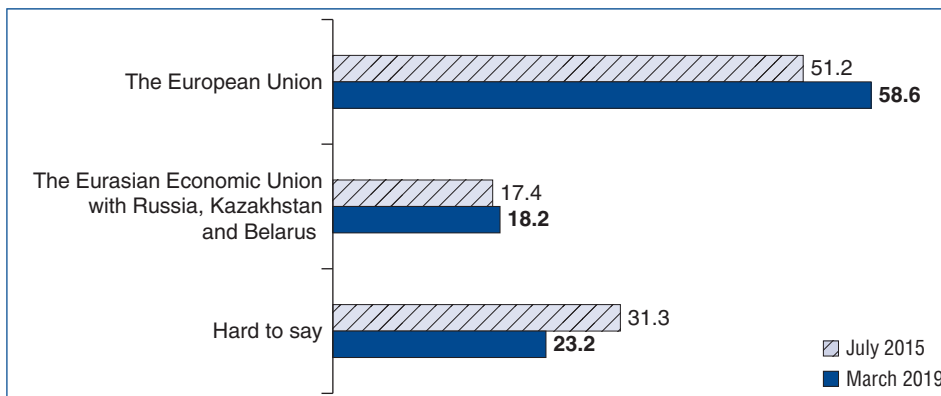

Why do you support Ukraine's membership in NATO?*
 % of those who would vote for NATO accession

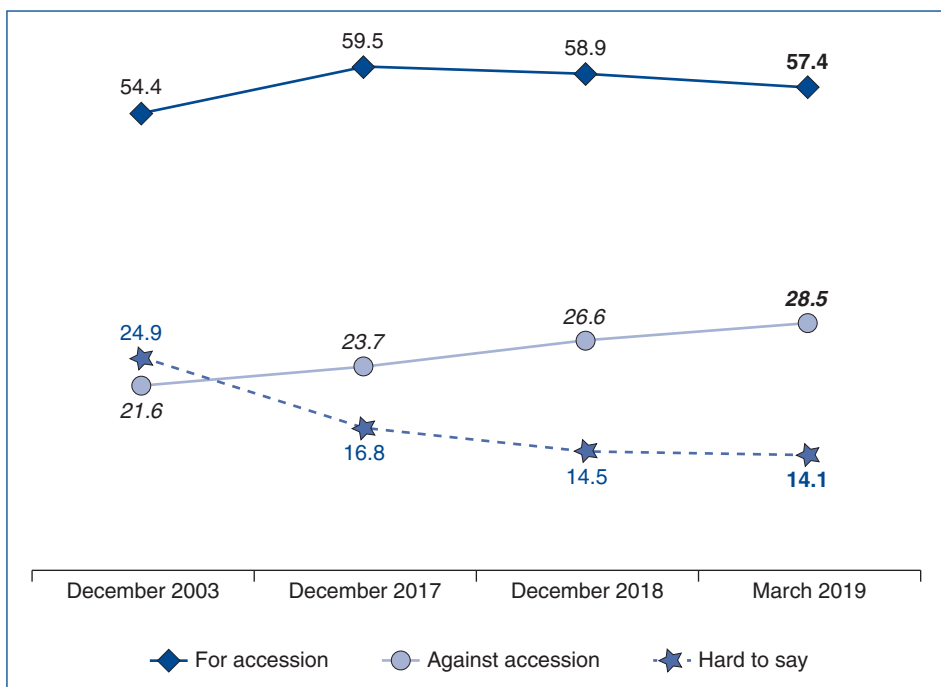

* Respondents were asked to mark 3 acceptable answers.

If you had to choose just one option, which Union do you think Ukraine should join?
% of respondents

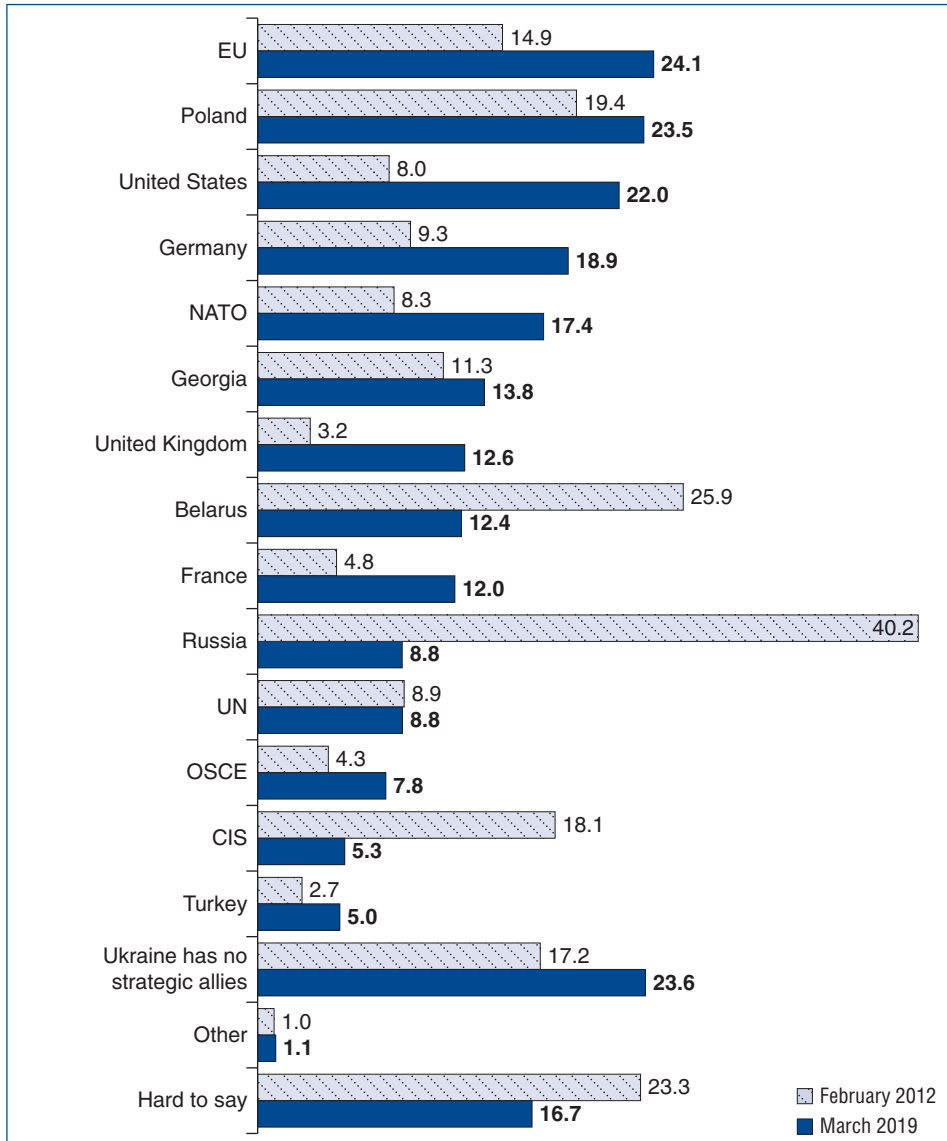

If you were to take part in a referendum on Ukraine's accession to the EU, how would you vote?
% of respondents

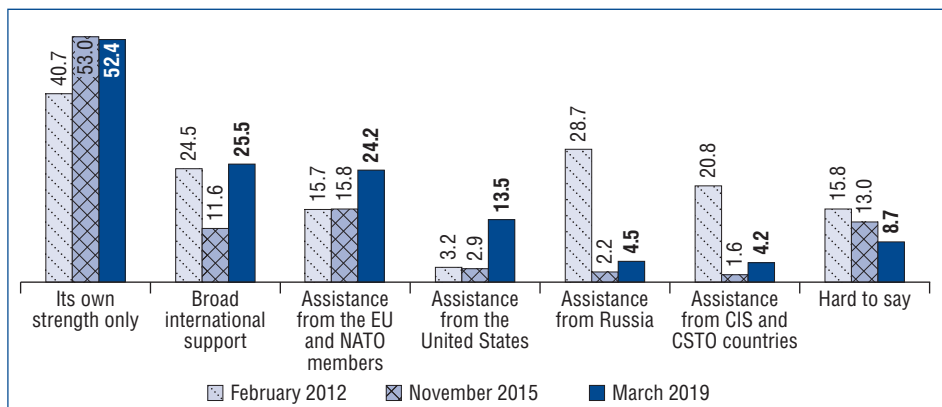
Which countries and organisations can be viewed as our strategic allies (those ready to provide military assistance to Ukraine, and Ukraine in return has to help them when necessary)?*

% of respondents

* Respondents could pick all relevant options.

**In the event of military threat (armed aggression),
Ukraine may primarily rely on ...?***
% of respondents

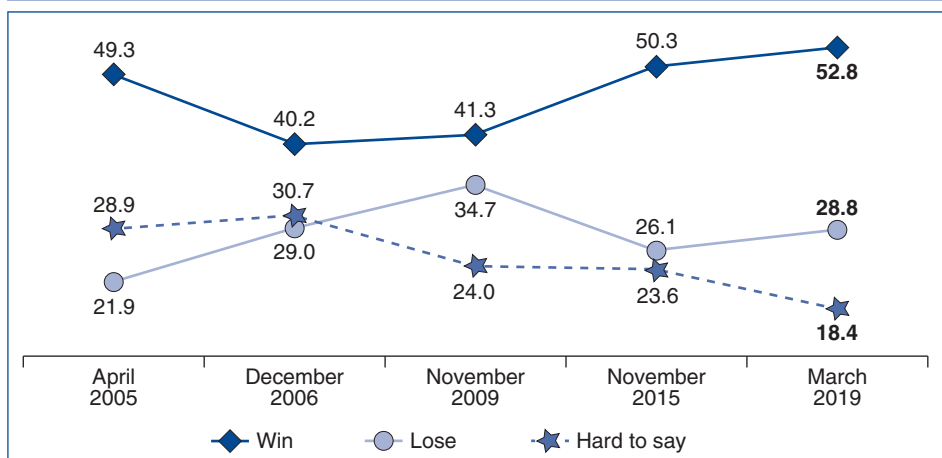

* Respondents could pick up to 3 relevant options.

**What is your opinion about possible approximation
of Ukraine to the European Union?**
% of respondents

	Agree	Disagree	Hard to say
Ukraine's approximation to the European Union serves the interests of Ukraine			
July 2015	57.0	20.6	22.3
March 2019	59.5	25.0	15.5
Ukraine's approximation to the European Union is important for strengthening the country's international position			
July 2015	58.9	14.3	26.8
March 2019	58.6	18.8	22.7
Ukraine's approximation to the European Union is critical for the country's economic development			
July 2015	55.6	19.5	24.9
March 2019	56.3	24.2	19.5
Ukraine's approximation to the European Union serves the interests of the EU			
July 2015	53.2	17.0	29.8
March 2019	54.2	22.0	23.8
The European Union understands Ukraine's needs			
July 2015	40.0	32.3	27.7
March 2019	40.8	35.1	24.0
Ukraine's approximation to the European Union deprives the country of its independence in international relations			
July 2015	27.1	39.0	33.9
March 2019	32.6	43.8	23.6
Ukraine's approximation to the European Union threatens the development of Ukrainian culture			
July 2015	23.7	51.1	25.2
March 2019	26.0	55.0	19.1
Ukraine's approximation to the European Union undermines the country's economy			
July 2015	21.8	48.7	29.4
March 2019	27.5	52.3	20.3

Will Ukraine rather win or lose if it joins the European Union?
% of respondents

What are the benefits of Ukraine's integration in the EU?*
% of respondents

	December 2017	March 2019
Improved quality of life, higher income	45.8	40.0
Access to modern technologies, modernization of enterprises	29.0	30.0
Financial resources for economic development	29.2	26.6
Intensified fight against corruption	24.3	25.4
Reduction of unemployment and creation of new jobs	31.5	23.9
Strengthening of the rule of law	16.9	18.2
Improved competitiveness of Ukrainian products	15.0	16.8
Democratic development	14.5	13.5
Improved health care	15.2	13.4
Increased independence from Russia	13.2	12.9
Improved judiciary	11.0	12.7
Better security of citizens	14.0	12.3
More favourable environment for businesses	12.5	12.3
Development of education	14.0	12.2
Development of culture	9.4	7.2
Other	1.1	0.9
The EU integration has no advantages for Ukraine	18.8	21.4
Hard to say	10.7	10.8

* Respondents could pick all relevant options.

Is the EU interested in cooperation with Ukraine? What is this interest about?*
% of respondents

	December 2006	November 2009	December 2017	March 2019
Use of Ukraine's natural resources	48.0	48.1	45.8	56.9
Use of Ukraine's intellectual and scientific potential, and labour force	44.0	38.9	42.3	49.4
Vast Ukrainian market for the EU goods and products	46.4	50.7	31.8	36.3
Strengthening of safety and stability in Europe	19.8	15.5	21.5	18.9
Removal of Ukraine from the Russian influence	27.2	21.6	20.1	18.8
Imports of Ukrainian goods and products	13.6	11.1	15.1	14.9
Joint fight against illegal migration, international crime and terrorism	23.1	16.8	15.6	14.6
Development of democracy and market reforms in Ukraine	18.1	15.1	15.2	14.5
Transit of Russian energy resources and commodities	37.2	47.4	12.6	14.3
Other	1.9	1.2	1.6	1.0
The EU is not interested in cooperation with Ukraine	8.6	14.0	17.1	11.3
Hard to say	10.5	4.3	8.7	8.6

* Respondents could pick all relevant options.

What are possible negative consequences of Ukraine's EU accession?*
% of respondents

	November 2015	March 2019
Emigration of Ukrainians	33.1	50.7
Deterioration of relations with Russia and CIS countries	27.5	19.5
Dissemination of Western mass culture	11.3	16.7
Increased unemployment	18.2	14.3
Increased social division in society	14.5	13.8
Loss of Russian markets	17.2	13.7
Loss or restriction of the state sovereignty of Ukraine	11.0	13.0
Further spread of drug use, AIDS and the like	14.7	12.7
Reduced quality of life	16.5	11.7
Growing crime rates	6.4	5.6
Other	1.7	0.8
No negative consequences	16.8	18.2
Hard to say	16.0	11.0

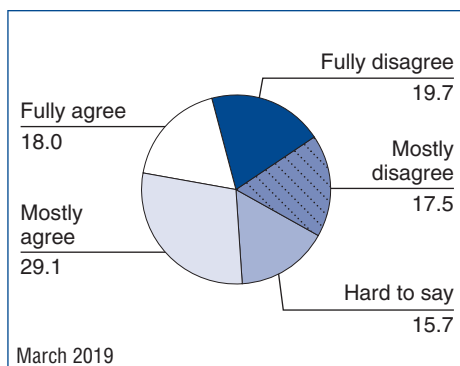
* Respondents could pick all relevant options.

What are the biggest obstacles for Ukraine to becoming a member of the European Union?*
% of respondents

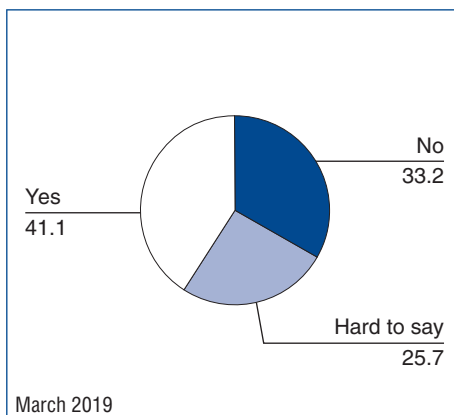
	July 2015	March 2019
Ukraine's insufficient economic development	51.8	48.9
Corruption, slow pace of reforms	58.4	45.9
Low quality of life of the Ukrainian population	52.2	40.9
Russian aggression, hostilities in Donbas	38.8	23.5
Position of some Western nations – EU member states that do not want to see Ukraine in the EU	22.3	22.6
Problems with democracy and human rights in Ukraine	24.8	21.2
Poor public awareness about the European integration	17.1	15.5
Position of the leaders of Ukrainian state who in reality do not seek the EU membership	14.6	14.9
Unwillingness of citizens of Ukraine	11.1	11.4
Close ties with Russia	7.0	4.4
Other	0.4	0.4
Nothing prevents Ukraine from joining the EU – Ukraine is ready for this step	2.0	3.4
Ukraine does not need to become the EU member	11.9	12.0
Hard to say	3.4	4.8

* Respondents could pick all relevant options.

To what extent do you agree with the following statement: “Ukraine currently defends well-being and security of entire Europe”
% of respondents

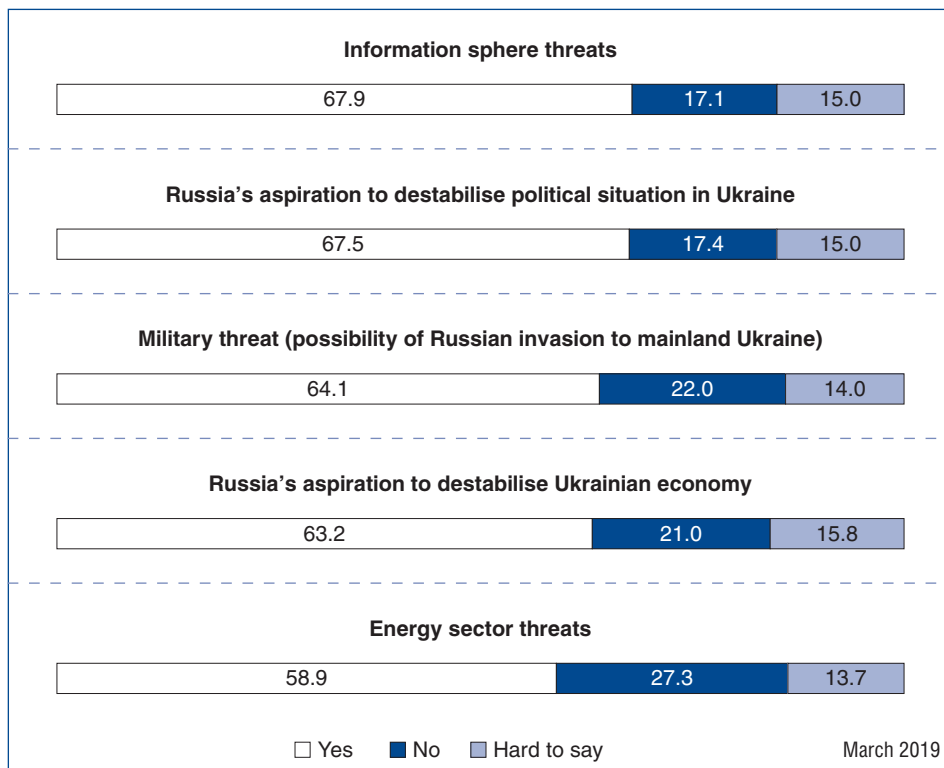

Should Ukraine fight to ensure pan-European security?
% of respondents

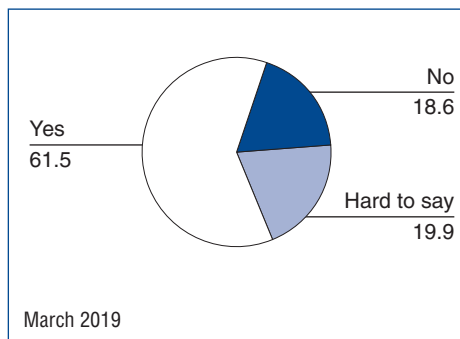

Russia: threats, negative impact, and readiness to resist

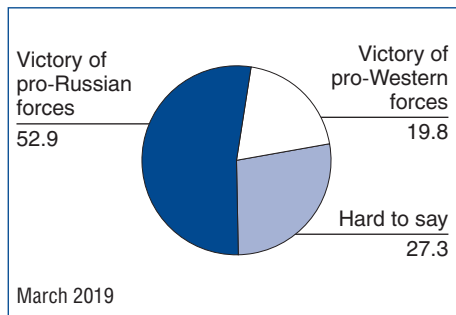
Are the following threats from Russia still relevant for Ukraine? % of respondents

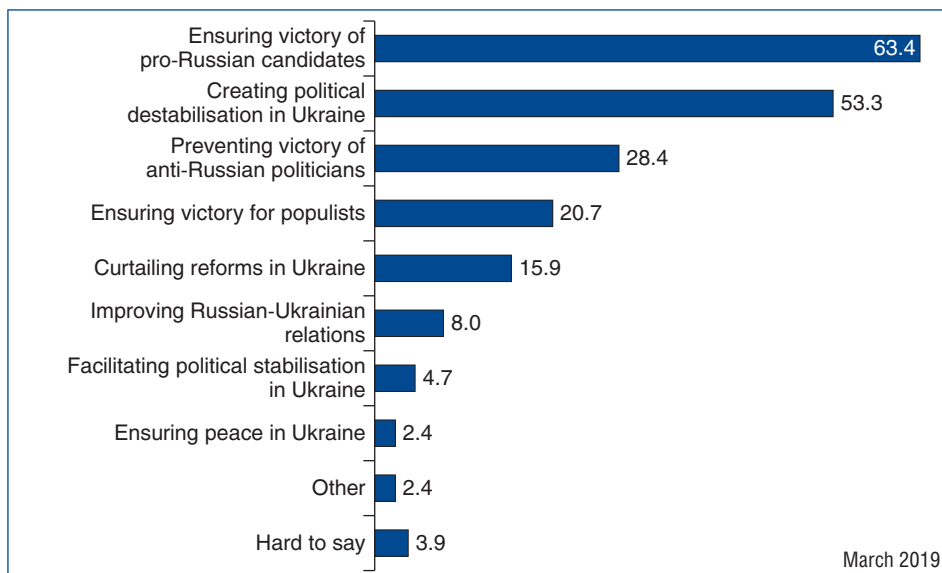
Does Russia influence the presidential elections in Ukraine? % of respondents

Which election result will have more negative consequences for Ukraine? % of respondents

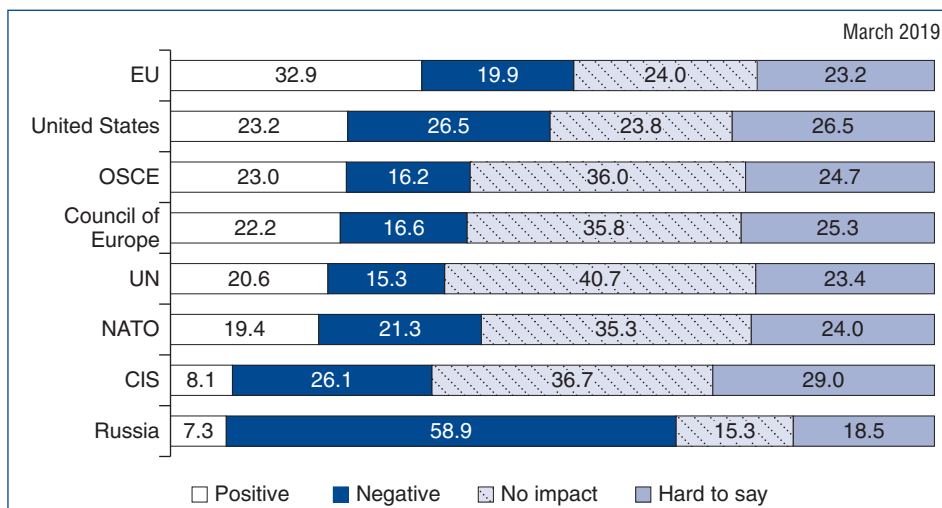

What are Russia's goals in meddling in Ukrainian elections?*
 % of those who believe that Russia influences the presidential elections in Ukraine

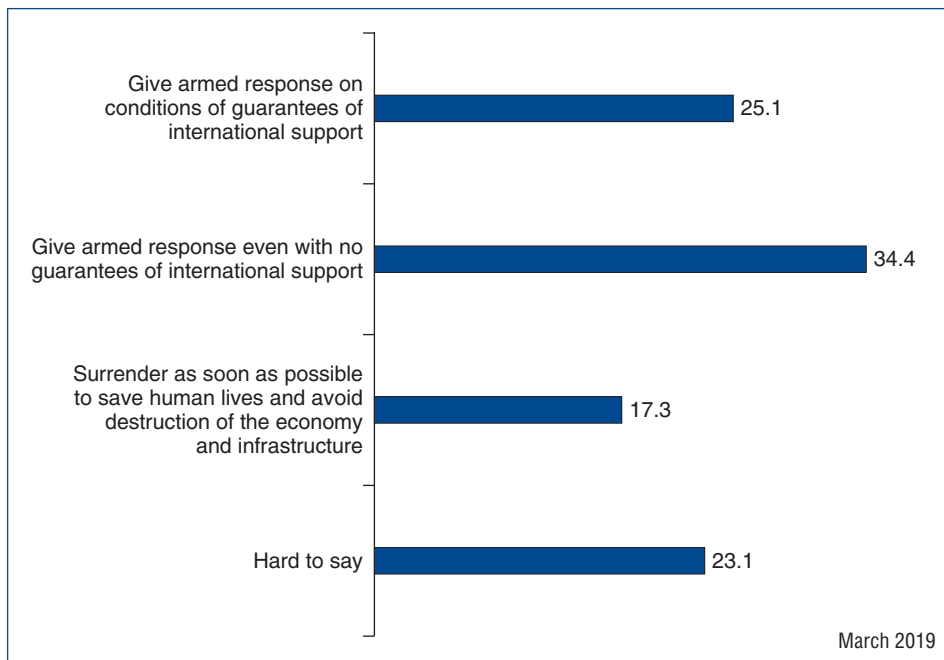

* Respondents could pick all relevant options.

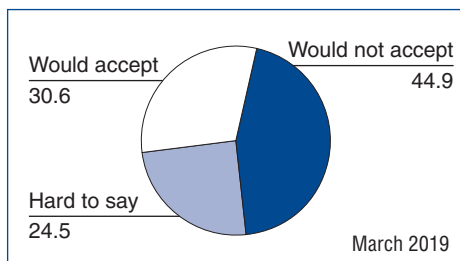
What impact will international organisations and some foreign countries have on presidential elections in Ukraine – positive, that is, contributing to fair, transparent and democratic elections, or negative, that is, creating uneven playing field for presidential candidates?
 % of respondents

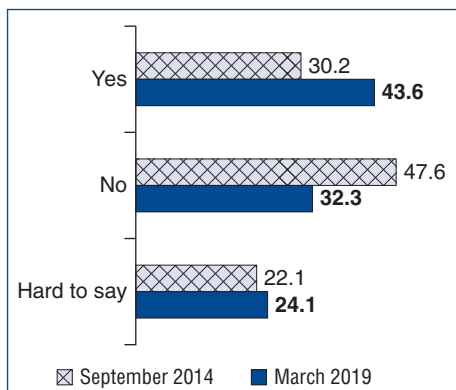
If Russia wages open, full-scale war against Ukraine, how our country should act?
% of respondents

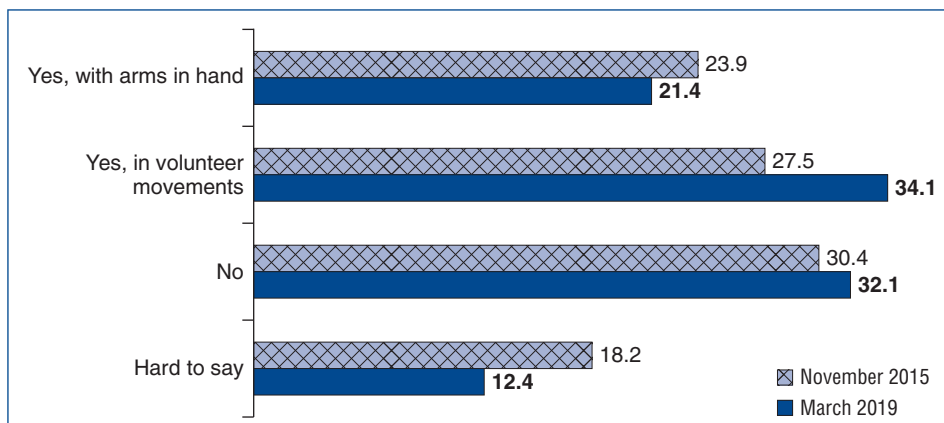
Would you accept a peace plan for settling the conflict with Russia, under which Donbas receives a special status in Ukraine (official Russian language, political autonomy, regional police and prosecutor's office, special relations with Russia etc.), and the Crimea remains under Russia's control for indefinite period?
% of respondents

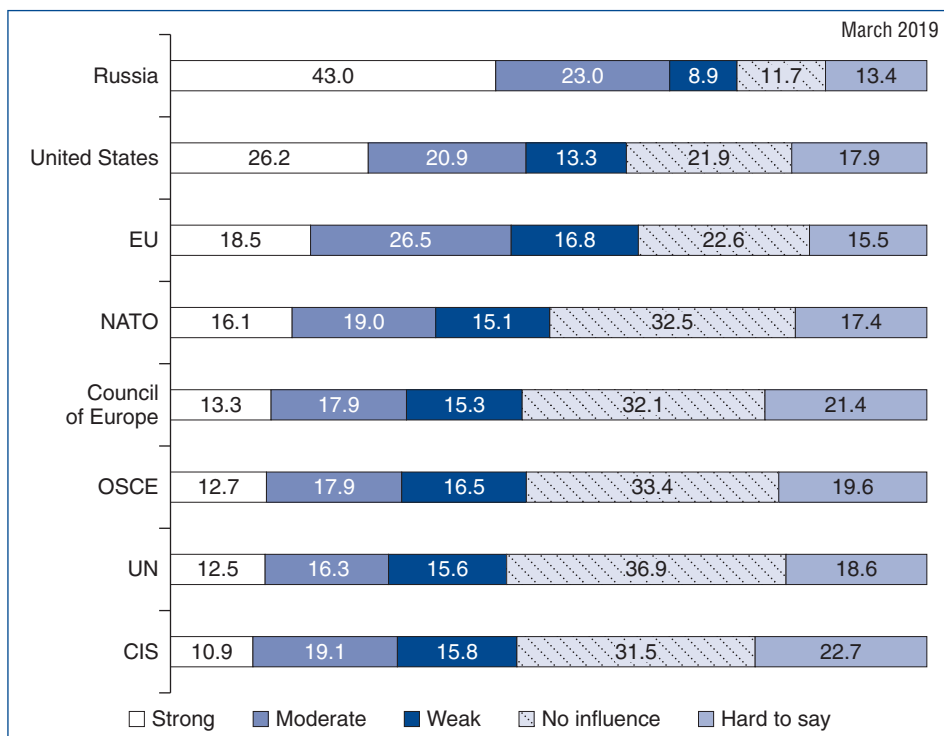
Do you think the Armed Forces and other military formations of Ukraine are capable of effectively defending the sovereignty of the state from military threats?
% of respondents

Are you ready to defend your country? % of respondents

How strong will be the influence of international organisations and some foreign countries on presidential elections in Ukraine? % of respondents

ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ ПРО СЕБЕ, КРАЇНУ ТА ЇЇ МАЙБУТНЄ

Становлення молоді української держави та нового українського суспільства відбувалося складно, проходячи через політичні потрясіння та економічні кризи, зазнаючи постійного зовнішнього тиску.

Особливо важкими виявились останні п'ять років, коли Україні довелося одночасно вирішувати питання модернізації, необхідної для практичної реалізації європейського вибору, та обстоювати свою незалежність і територіальну цілісність у боротьбі проти російської збройної агресії.

Водночас, протягом важких часів випробувань гартувався національний характер українців, викристалізувалися тенденції їх світоглядного вибору. Зокрема, можна стверджувати, що українці незмінно залишалися високопатріотичною нацією, а ті виклики, які Україна долала у 2004р., а згодом і у 2014р., призводили до зміцнення державницьких переконань і прозахідних устремлінь.

Трансформація українського суспільства триває і нині. Серед основних трендів, розвитку яких ми очікуємо найближчими роками, беззаперечними пріоритетами для українського суспільства будуть європейська та євроатлантична інтеграція, докорінне реформування української держави і значне підвищення ролі кожного громадянина у процесі прийняття державних рішень.

Тривала дослідницька історія Центру Разумкова дає можливість відтворити динаміку суспільних настроїв в Україні з важливих питань упродовж двох десятиліть. У цьому виданні наводяться окремі результати соціологічних опитувань Центру Разумкова, які характеризують основні світоглядні риси та орієнтири сучасного українського суспільства.

Дані минулих років порівнюються з результатами останнього за часом загальнонаціонального опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова на замовлення фонду "Open Ukraine", спеціально для Київського Безпекового Форуму – 2019¹.

¹ Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова 1-6 березня 2019р. в усіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Опитано 2 019 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки – 2,3%.

КРИТИЧНИЙ ПОГЛЯД У СЬОГОДЕННЯ, НАДІЯ НА КРАЩЕ, ВІРА В МАЙБУТНЄ

- Українці є критичними в оцінках ситуації у країні. Майже завжди протягом останніх двох десятиліть (за винятком короткого періоду після президентських виборів у 2005р. і 2010р.) більшість громадян схильні були вважати, що події у країні розвиваються у неправильному напрямі. Зараз так вважають 67% громадян, і лише 20% вважають напрям розвитку подій у країні правильним.
- Переважна більшість тих, хто вважає, що країна рухається у правильному напрямі (69%), аргументували це тим, що “Україна рухається у напрямі європейської інтеграції, отримала безвізовий режим з країнами ЄС”. Найбільш поширеними мотивами обґрунтування “правильності” руху країни також є те, що “у країні хоч і не надто швидко, але здійснюються потрібні реформи” (44%), “йдуть процеси децентралізації, які дають більше прав місцевим громадам” (35%), “люди стали більш згуртованими та патріотичними” (33%), “українська армія зміцніла і дає відсіч агресору” (32%), “Україна взяла курс на вступ до НАТО, зросла підтримка НАТО населенням” (29%).
- Водночас оцінка напрямку розвитку країни як “неправильного” найчастіше мотивується тим, що “і досі триває війна на Сході” (67%), “зростають ціни, а зарплати не зростають” (46%), “залишається високим рівень корупції (39%), “сильно зросли комунальні тарифи” (32%), “у людей немає впевненості у своєму майбутньому” (31%).
- Коли українці думають про своє життя, то серед почуттів, які у них виникають, вони найчастіше називають надію на те, що життя поступово зміниться на краще (39%).
- Хоча сумарна частка громадян, які не задоволені життям або відчують себе нещасливою людиною (47%), переважає частку задоволених і щасливих (40%), порівняно з 2000р., сумарна частка щасливих і задоволених зросла на 8%, а нещасливих і незадоволених – зменшилася на 14%.
- Найчастіше українці схильні вважати, що Україна може подолати існуючі проблеми і труднощі у віддаленій перспективі (50%).

Водночас, порівняно з 2015р., з 18% до 28% зросла частка тих, хто вважає, що Україна здатна подолати ці проблеми найближчими роками. А частка песимістів знизилася із 25% до 12%.

- Найчастіше респонденти вважають, що в майбутньому Україна буде високорозвинутою, демократичною, впливовою європейською країною (42%). Також значна частка (20%) громадян бачать Україну державою, що йде особливим шляхом розвитку.

Дані цього підрозділу, узагальнені в таблицях і діаграмах, наведені на с.43-47.

ПАТРІОТИЗМ, ПОВАГА ДО СИМВОЛІВ ДЕРЖАВИ, ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ІСТОРІЇ

- Переважна більшість (74%) українців вважають себе патріотами своєї країни. 70% респондентів обрали б Україну Батьківщиною, якщо б мали можливість вибору. А обираючи країну для проживання, Україну обрали б 62% опитаних, 19% – країни ЄС, 5% – Росію.
- Порівняно з 2000р., частка тих, хто пишається, що є громадянином України, зросла з 62% до 69%. Переважна більшість (72,5%) опитаних відповідають, що для того, щоб відчувати гордість за свою державу, вона насамперед має бути політично стабільною, економічно розвинутою і забезпечувати умови для підвищення життєвого рівня своїх громадян.
- Переважна більшість (72,4%) українців підтримали б проголошення державної незалежності України, якби такий референдум відбувся сьогодні. Цей рівень є найвищим за весь час проведення опитувань Центром Разумкова (найнижчий показник був у 2003р. – 46,5%).
- Переважна більшість (80% і більше) українців пишаються та позитивно ставляться до таких символів і атрибутів Української держави, як Прапор, Герб, Гімн, Українська державна мова та Українська гривня (грошова одиниця). Порівняно з 2011р., частки цих громадян зросли.
- Порівняно з 2004р., змінилося ставлення до знакових історичних особистостей. Так, з 19,6% до 29,5% зросла частка тих, хто

позитивно ставиться до С.Бандери. Тоді як ставлення до радянських і російських державних лідерів змінилося на гірше. Найбільшою мірою це стосується Петра І – якщо у 2004р. до нього позитивно ставилися 60% українців, то у 2019р. – 31%.

- 70% громадян підтримують визнання Голодомору 1932-1933рр. в Україні геноцидом українського народу, 58,5% – засудження націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму в Україні, заборону використання та пропаганди його символіки, 49% – засудження комуністичного тоталітарного режиму в Україні, заборону використання та пропаганди його символіки. 41% опитаних підтримують визнання борцями за незалежність України у ХХ ст. таких органів влади та формувань, як Українська Народна Республіка (УНР), Українські Січові Стрільці (УСС), загони Холодноярської республіки, Організація українських націоналістів (ОУН), Українська повстанська армія (УПА), Народний Рух України за перебудову. Противники цих заходів усюди перебувають у меншості.
- Через п'ять років після Революції Гідності відносна більшість (37%) громадян і зараз підтримали б Майдан, лише 9% підтримали б Антимайдан. 45% українців не хотіли б повернення України до стану 2013р. та згортання усіх реформ/змін, що здійснювалися в державі останніми роками (хотіли б 37%).
- Громадяни побоюються помилитися на виборах, не в останню чергу через власний досвід. Більшість (54,5%) опитаних мають відчуття, що хоча б колись здійснили помилку, підтримавши того чи іншого політика чи політичну силу на виборах. А три чверті (76%) українців бояться перемоги політиків-популістів.

Дані цього підрозділу, узагальнені в таблицях і діаграмах, наведені на с.48-54.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНИЙ ВИБІР – ГАРАНТІЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА УСПІШНОГО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

- Однією з найбільших радикальних змін у суспільстві після Революції Гідності стала зміна ставлення до НАТО: з відверто негативного до переважання позитивного.

- Порівняно з 2007р., частка тих, хто, відповідаючи на питання “Який варіант гарантування безпеки був би найкращим для України?”, відповів “вступ до НАТО”, зросла з 19% до 42%. За той же період з 31% до 8% зменшилася частка прихильників військового союзу з Росією та іншими країнами СНД.
- Частка тих, хто на референдумі стосовно вступу до НАТО проголосував би за вступ, порівняно з 2012р., зросла з 15% до 45%, а частка тих, хто проголосував би проти, знизилася з 62% до 36%. Підтримка вступу до НАТО мотивується громадянами, насамперед, тим, що це дасть гарантію безпеки України (84,5% тих, хто підтримує вступ до НАТО).
- Відповідаючи на питання: “Якби Ви мали обрати лише один варіант, то до якого Союзу Україна, скоріше за все, повинна приєднатися?”, 59% назвали Європейський Союз (у 2015р. – 51%). Частка тих, хто на референдумі стосовно вступу до ЄС проголосував би за вступ, становить 57%, а частка тих, хто проголосував би проти, – 28,5%.
- Зараз найчастіше громадяни України називають стратегічними союзниками України ЄС (24%), Польщу (23,5%) і США (22%), тоді як у 2012р. – Росію (40%) і Білорусь (26%).
- Разом з тим, порівняно з 2012р., з 41% до 52% зросла частка респондентів, які вважають, що в разі воєнної загрози (збройної агресії) Україна може розраховувати лише на власні сили. З 16% до 24% зросла частка тих, хто дотримується думки, що Україна може розраховувати на допомогу з боку ЄС і НАТО, і з 3% до 13,5% – на допомогу з боку США.
- Більшість громадян України вважають, що зближення України з ЄС відповідає інтересам як України, так і ЄС, важливе для успішного економічного розвитку України, для зміцнення міжнародної позиції України та не загрожує розвитку української культури.
- Понад половину (53%) респондентів вважають, що Україна більше виграє, якщо приєднається до ЄС (лише 29% вважають, що програє). Говорячи про здобутки, які принесе інтеграція до ЄС, українці найчастіше називають підвищення якості життя громадян, зростання доходів (40%), отримання сучасних технологій,

модернізацію підприємств (30%), отримання фінансових ресурсів для розвитку економіки (27%), посилення боротьби з корупцією (25%), зниження безробіття, створення нових робочих місць (24%).

- Зацікавленість ЄС у співробітництві з Україною, на думку українців, насамперед пов'язана з використанням природних ресурсів України (57%), використанням інтелектуального, наукового потенціалу, робочої сили (49%), в українському ринку для товарів ЄС (36%). До негативних наслідків приєднання України до ЄС найчастіше респонденти відносять еміграцію Українців за кордон (51%).
- На думку громадян, найбільше заважають тому, щоб Україна стала членом ЄС, недостатній економічний розвиток України (49%), корупція, повільний темп реформ (46%), низький рівень життя населення України (41%). Щоправда, частота називання двох останніх чинників істотно знизилася, порівняно з 2015р. (на 12,5% і 11%, відповідно).
- 47% українців повністю або скоріше згодні з тим, що Україна зараз захищає добробут і безпеку всієї Європи (не згодні з цим 37%), а 41% – вважають, що Україна повинна боротися заради забезпечення загальноєвропейської безпеки (не згодні з цим 33% опитаних).

Дані цього підрозділу, узагальнені в таблицях і діаграмах, наведені на с.55-64.

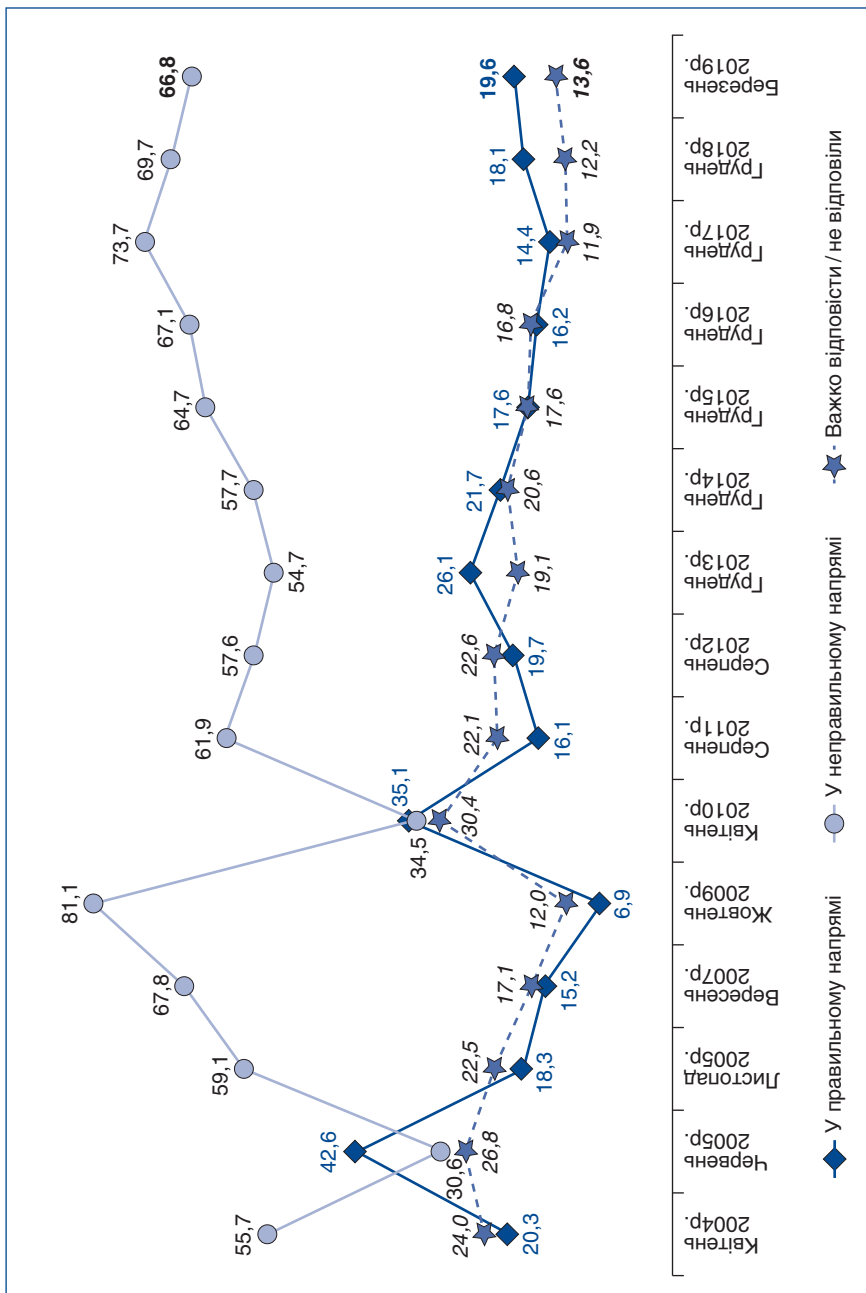
РОСІЯ: ЗАГРОЗИ, НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ, ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОТИДІЇ

- Серед *Тор-5* зовнішніх загроз для України – чотири безпосередньо пов'язані з Росією.
- Серед загроз для країни з боку Росії найчастіше називають її прагнення дестабілізувати політичну ситуацію в Україні та загрози в інформаційній сфері (по 68% опитаних). Близько двох третин респондентів вбачають військову загрозу (64%) та прагнення Росії дестабілізувати економіку України (63%), а 59% – загрози в енергетичній сфері.

- Майже дві третини (62%) опитаних відзначають вплив Росії на вибори в Україні. Цей вплив респонденти оцінюють як найсильніший, порівняно з іншими країнами та їх об'єднаннями, і як переважно негативний. Серед цілей впливу Росії на українські вибори респонденти найчастіше називають забезпечення перемоги проросійських кандидатів (63% тих, хто відзначає вплив Росії) та політичну дестабілізацію в Україні (53%). Водночас, більшість (53%) опитаних переконані, що перемога проросійських сил за підсумками виборів матиме більш негативні наслідки для України, ніж перемога прозахідних сил. Протилежної думки дотримуються 20% респондентів.
- У випадку, якщо Росія розпочне відкриту повномасштабну війну проти України, на думку 59,5% опитаних, Україна повинна дати збройну відсіч (25% – за умов надання гарантій міжнародної допомоги, 34% – навіть якщо не буде жодних гарантій міжнародної допомоги).
- Відносна більшість (45% проти 31%) респондентів не підтримали б мирний план з урегулювання конфлікту з Росією, за якого Донбас отримав би у складі України особливий статус (офіційна російська мова, автономія, свої поліція і прокуратура, окремі відносини цих регіонів з Росією тощо), а Крим залишився під контролем Росії на невизначений час.
- Якщо у вересні 2014р. українці частіше були схильні вважати, що Збройні Сили та інші військові формування України не здатні надійно захистити суверенітет держави від воєнних загроз, то у 2019р. навпаки, частіше вважають їх здатними це зробити.
- 21% респондентів відповіли, що готові захищати свою країну зі зброєю в руках, 34% – участю у волонтерському русі. Найвищою є частка готових захищати країну зі зброєю в руках серед чоловіків віком до 50 років (43%). Жінки частіше висловлюють готовність захищати країну участю у волонтерському русі (44%).

Дані цього підрозділу, узагальнені в таблицях і діаграмах, наведені на с.65-68.

Якщо говорити в цілому, події в Україні розвиваються у правильному чи неправильному напрямі?
% опитаних

Якщо Ви вважаєте, що “країна рухається у правильному напрямі”, то на чому ґрунтується Ваша впевненість?*
% тих, хто вважає, що “країна рухається у правильному напрямі”

	Грудень 2017р.	Березень 2019р.
Україна рухається в напрямі європейської інтеграції, отримала безвізовий режим з країнами ЄС	76,3	68,9
У країні хоч і не надто швидко, але здійснюються потрібні реформи	47,1	43,8
Йдуть процеси децентралізації, які дають більше прав місцевим громадам	32,9	34,6
Люди стали більш згуртованими та патріотичними	21,7	32,5
Українська армія зміцніла і дає відсіч агресору	34,4	31,6
Україна взяла курс на вступ до НАТО, зросла підтримка НАТО населенням	14,5	29,2
У країні справді існує свобода слова	22,8	20,1
Суспільство змінилося – значно зросла соціальна активність людей, волонтерство	25,2	18,3
Люди розчарувалися в Росії і, зрештою, вже не хочуть до Митного союзу	12,5	15,4
Україну підтримують і допомагають у світі	13,6	10,4
До влади долучаються нові люди, справжні реформатори	12,7	10,3
Владі вдається тримати стабільність гривні	2,0	9,8
У людей з'явилася надія на краще майбутнє	10,5	9,4
Пенсіонери отримали надбавку до пенсій	29,2	7,3
Ухвалене антикорупційне законодавство, створені антикорупційні органи і почали заарештовувати корупціонерів	12,9	6,9
Громадськість має можливості впливати на рішення влади	14,4	6,1
Люди можуть без страху виходити на мітинги та демонстрації протесту	4,0	6,0
У країні не репресують опозицію (як це було за В.Януковича)	1,8	3,9
Верховна Рада суттєво оновилася, з'явилися нові люди з громадського сектору	4,5	2,9
Влада намагається обмежити владу олігархів	3,2	2,9
Влада звітує перед суспільством	2,7	2,1
У країні є реальна демократія	3,2	1,9
У країні проводяться чесні демократичні вибори	0,4	1,3
Інше	0,2	0,8
Важко відповісти	0,4	0,3

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше п'яти прийнятних варіантів відповіді.

Якщо Ви вважаєте, що “Україна рухається у неправильному напрямі”, то чому?*
% тих, хто вважає, що “країна рухається у неправильному напрямі”

	Грудень 2017р.	Березень 2019р.
І досі триває війна на Сході	73,6	66,9
Зростають ціни, а зарплати не зростають	49,9	46,2
Залишається високий рівень корупції	47,0	39,4
Сильно зросли комунальні тарифи	25,3	31,5
У людей немає впевненості у своєму майбутньому	31,3	30,6
Країною й досі правлять олігархи	22,3	24,4
Дуже погана медицина	20,2	22,1
Неможливо прожити на пенсію	17,6	19,7
Неможливо знайти пристойну роботу	13,4	17,7
Ніхто з колишньої влади, яка розкрадала країну, так і не був засуджений	15,6	17,3
Ніякі реформи практично не здійснюються, лише розмови	22,1	16,9
Взагалі в суспільстві немає справедливості	12,6	11,6
Національна валюта знецінилася майже втричі	13,5	10,2
Не покарані вбивці Майдану	9,8	10,1
Влада взяла курс на європейську інтеграцію, а треба поновити дружбу з Росією	8,2	10,0
Україна втратила Крим	6,9	9,4
Влада переслідує тих, хто бореться з корупцією – НАБУ, громадських активістів	14,9	9,3
Неможливо знайти будь-яку роботу	8,6	8,9
Падає рівень освіти, занепадає наука	6,0	8,7
Правоохоронні органи (суди, прокуратура, поліція) так і не були реформовані	9,7	7,8
Не подобаються кадрові призначення влади	3,7	6,1
У країні понад мільйон біженців з Донбасу і Криму	5,4	5,0
У країні високий рівень злочинності	5,8	4,5
Влада взяла курс на членство в НАТО	1,4	2,5
Інше	1,0	1,2
Важко відповісти	0,5	0,9

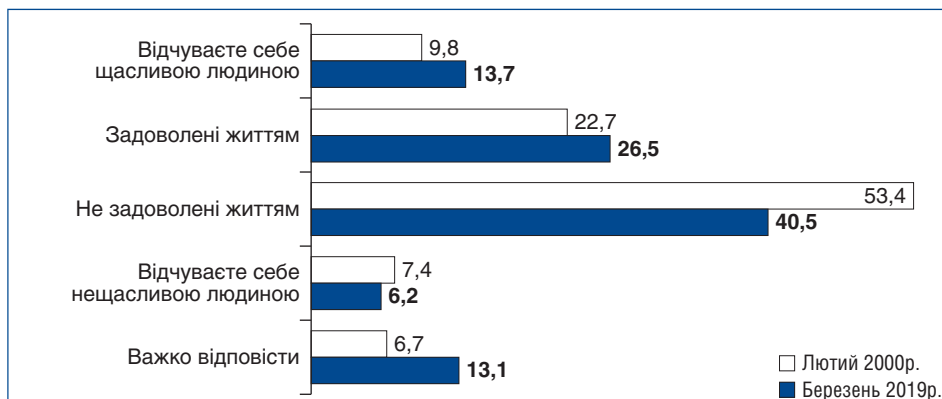
* Респондентам пропонувалося відзначити не більше п'яти прийнятних варіантів відповіді.

Які почуття найчастіше виникають у Вас, коли Ви думаєте про своє життя?*
% опитаних

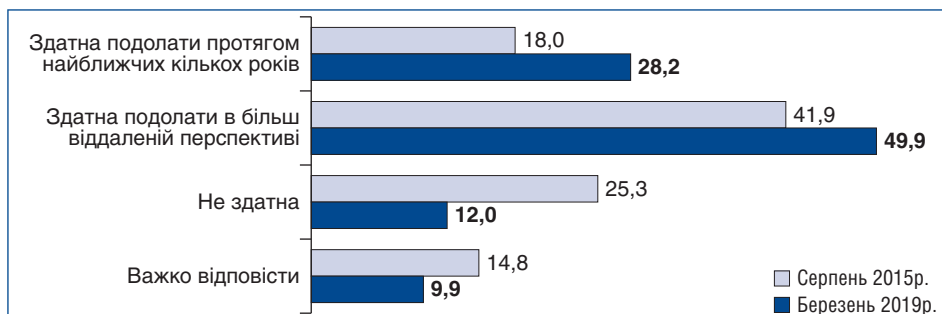
* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

У цілому, чи можете сказати, що Ви...,
% опитаних

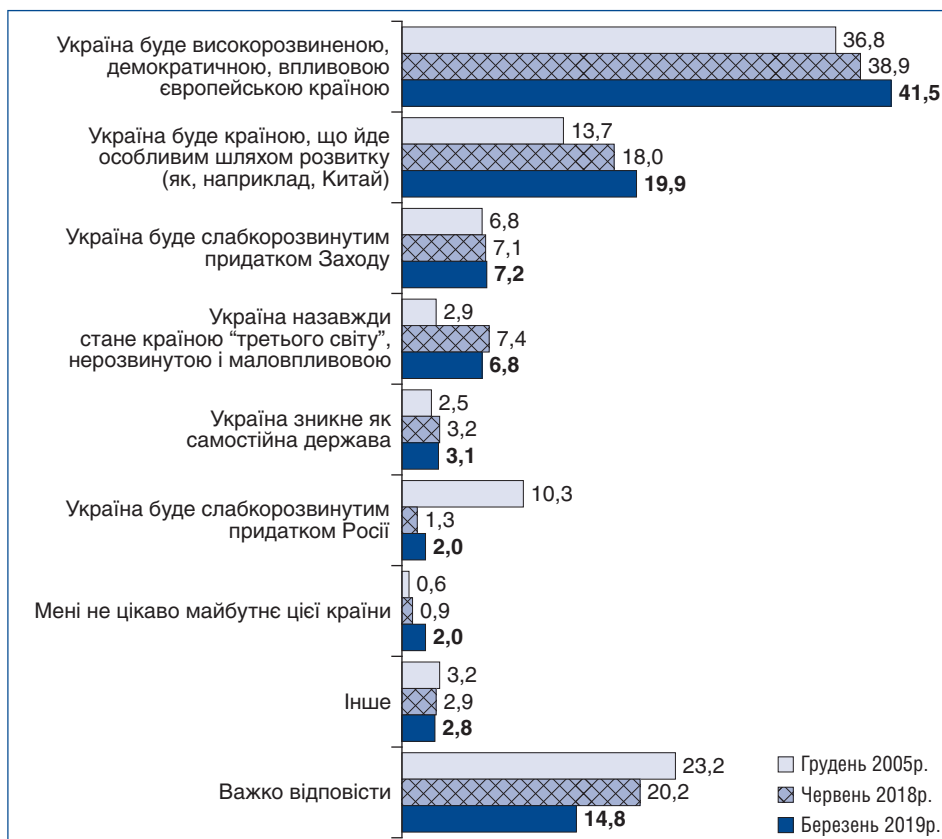
Чи здатна Україна подолати існуючі проблеми і труднощі?

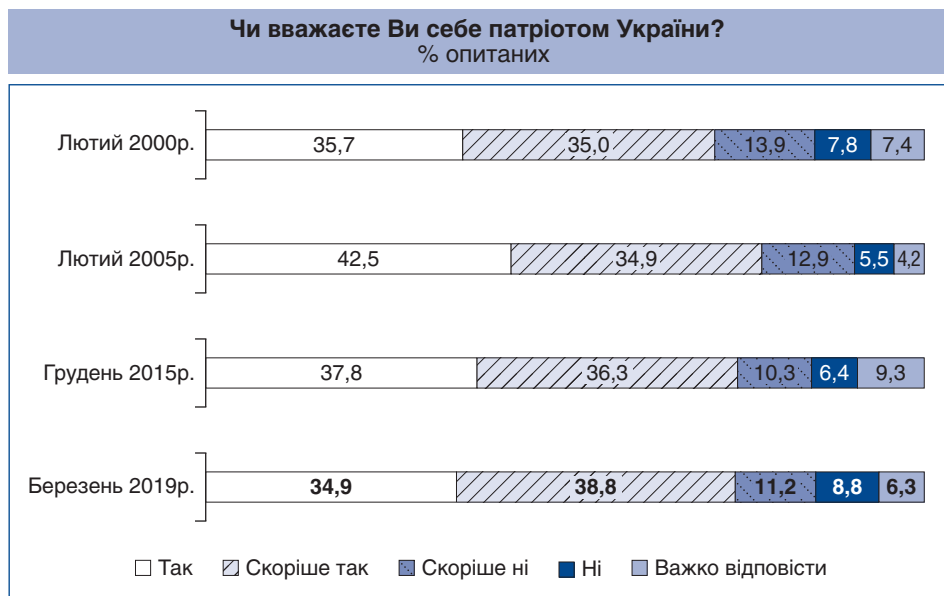
% опитаних

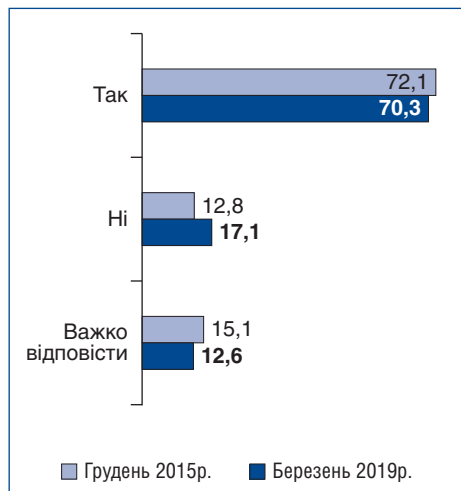
Яким Ви бачите майбутнє України?

% опитаних

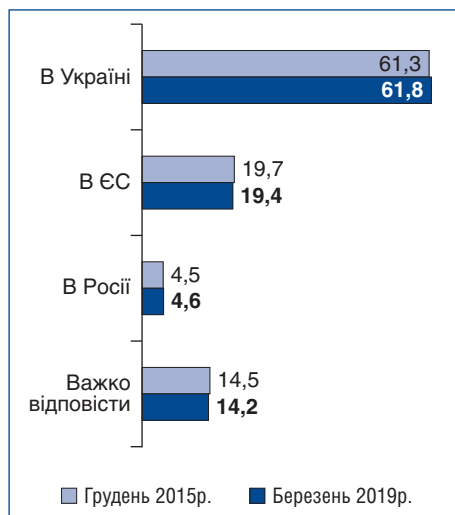

Чи обрали б Ви Україну Батьківщиною, якщо б мали можливість вибору? % опитаних

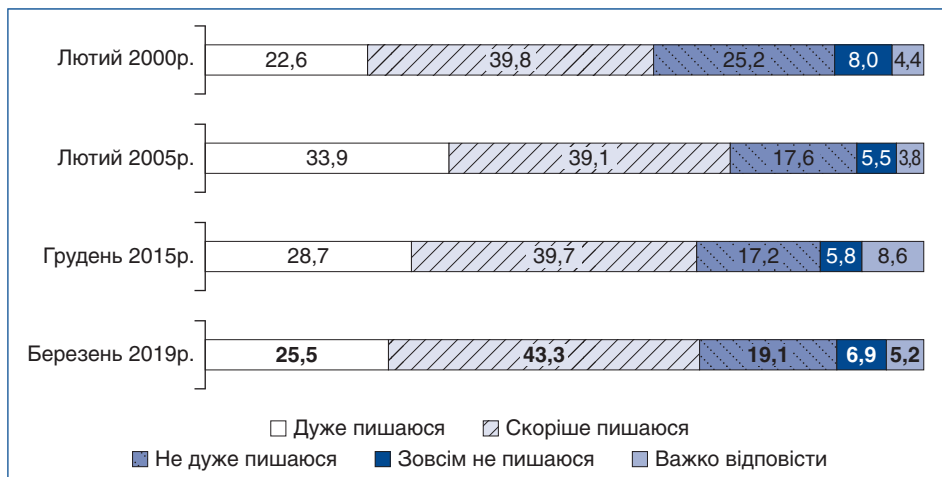

Якщо б Ви могли обирати, де б Ви хотіли жити? % опитаних

Наскільки Ви пишаєтеся тим, що Ви громадянин України?

% опитаних

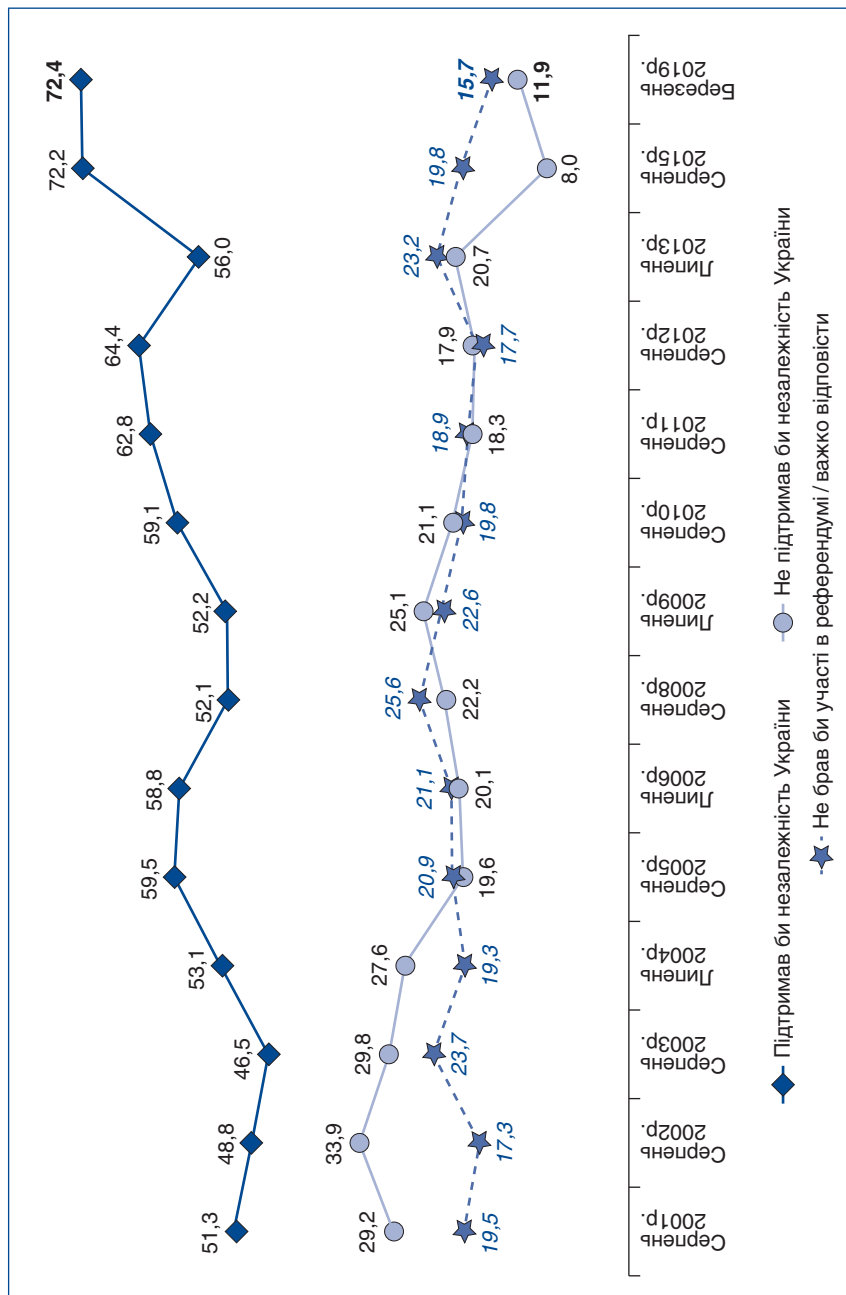

Що Вам необхідно в першу чергу для того, щоб відчувати гордість за свою державу?

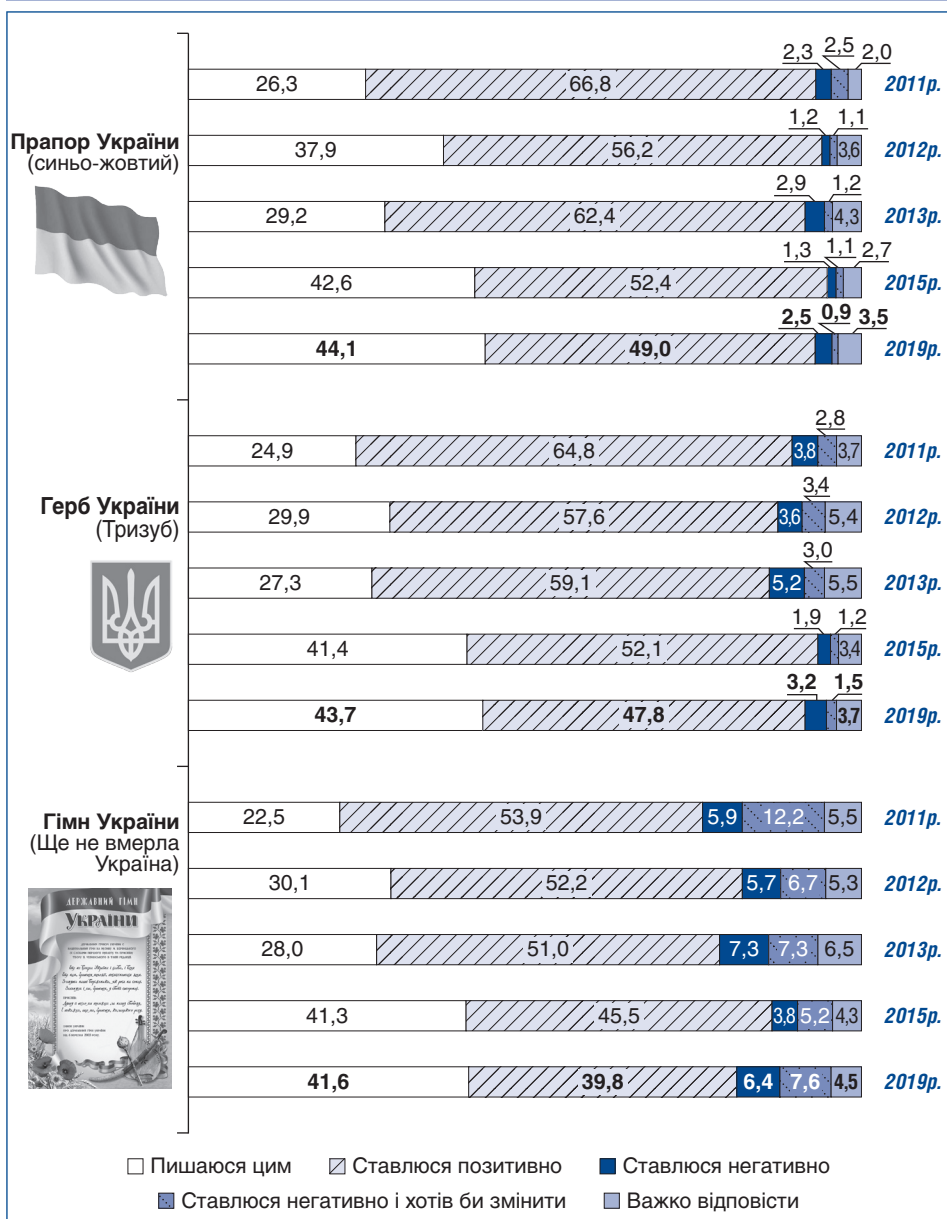
% опитаних

Якби референдум щодо проголошення державної незалежності України відбувався сьогодні, то як би Ви на нього проголосували?
% ОПИТАНИХ

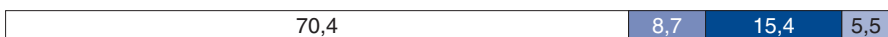
Як Ви ставитесь до наведених атрибутів незалежної української держави?
% опитаних

Яким є Ваше ставлення до наведених політичних діячів?					
% опитаних					
	Позитивне	Байдуже	Негативне	Не знаю такого	Важко відповісти
Степан Бандера					
Лютий 2004р.	19,6	26,9	34,5	5,8	13,1
Березень 2019р.	29,5	27,2	32,0	2,1	9,1
Леонід Брежнєв					
Лютий 2004р.	42,5	30,8	20,0	0,1	6,6
Березень 2019р.	29,0	37,8	24,5	2,6	6,2
Адольф Гітлер					
Лютий 2004р.	1,0	5,6	90,5	0,2	2,7
Березень 2019р.	1,7	10,3	84,9	0,5	2,6
Михайло Горбачов					
Лютий 2004р.	22,6	30,7	39,3	0,2	7,2
Березень 2019р.	14,9	36,4	41,6	1,7	5,5
Джон Кеннеді					
Лютий 2004р.	36,0	37,1	3,5	9,2	14,3
Березень 2019р.	32,6	44,7	7,8	6,7	8,2
Петро I					
Лютий 2004р.	60,0	20,2	8,4	1,3	10,1
Березень 2019р.	30,6	36,6	22,5	2,6	7,7
Франклін Рузвельт					
Лютий 2004р.	29,6	36,8	4,6	10,6	18,4
Березень 2019р.	28,8	42,3	8,2	11,1	9,6
Йосип Сталін					
Лютий 2004р.	19,5	11,7	57,2	0,1	11,5
Березень 2019р.	12,4	18,3	62,4	0,6	6,3
Богдан Хмельницький					
Лютий 2004р.	60,6	20,8	5,1	1,2	12,3
Березень 2019р.	58,1	25,9	7,6	0,9	7,4
Нестор Махно					
Березень 2019р.	20,8	37,4	24,1	6,7	11,0
Симон Петлюра					
Березень 2019р.	22,5	33,8	26,7	5,8	11,2
Володимир Винниченко					
Березень 2019р.	23,2	25,7	10,2	30,9	10,0
Роман Шухевич					
Березень 2019р.	25,5	24,8	21,5	17,5	10,7

Як Ви ставитеся до наступних положень українського законодавства стосовно оцінок історичного минулого України?
% опитаних

**Визнання Голодомору 1932-1933рр. в Україні
геноцидом Українського народу**

Підтримую Ставлюся байдуже Не підтримую Важко відповісти

**Засудження націонал-соціалістичного (нацистського) (1933-1945рр.)
тоталітарного режиму в Україні, заборона використання
та пропаганди його символіки**

Підтримую Ставлюся байдуже Не підтримую Важко відповісти

**Засудження комуністичного (1917-1991рр.) тоталітарного режиму в Україні,
заборона використання та пропаганди його символіки**

Підтримую Ставлюся байдуже Не підтримую Важко відповісти

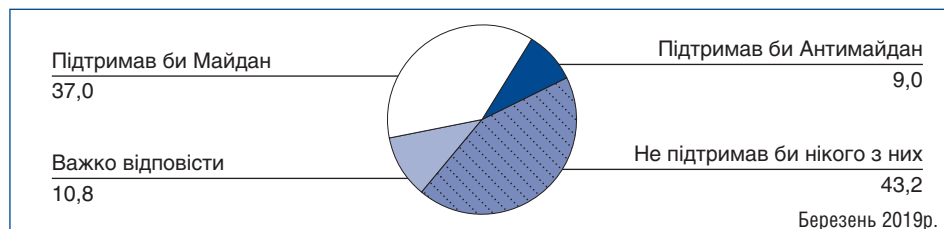
Визнання борцями за незалежність України у ХХ ст. таких органів влади та формувань, як Українська Народна Республіка (УНР), Українські Січові Стрільці (УСС), загони Холодноярської республіки, Організація українських націоналістів (ОУН), Українська повстанська армія (УПА), Народний Рух України за перебудову

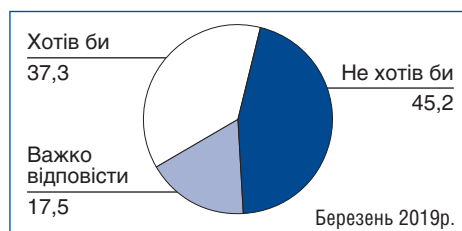
Підтримую Ставлюся байдуже Не підтримую Важко відповісти

Березень 2019р.

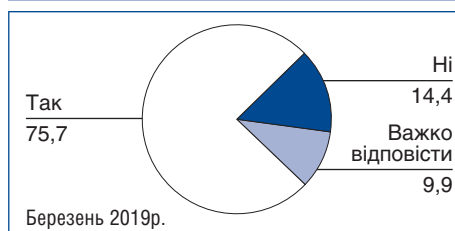
**Минуло п'ять років після закінчення подій, які називають Майданом.
Якби ці події 2013-2014рр. відбувалися зараз, Ви підтримали б
Майдан чи Антимайдан?**
% опитаних

**Чи хотіли б ви згортання усіх
реформ/змін у державі за останні
п'ять років та повернення України
до стану 2013р. (до Євромайдану)?**
% опитаних

**Чи боїтеся Ви перемоги
політиків-популістів,
які багато обіцяють і
не виконують своїх обіцянок?**
% опитаних

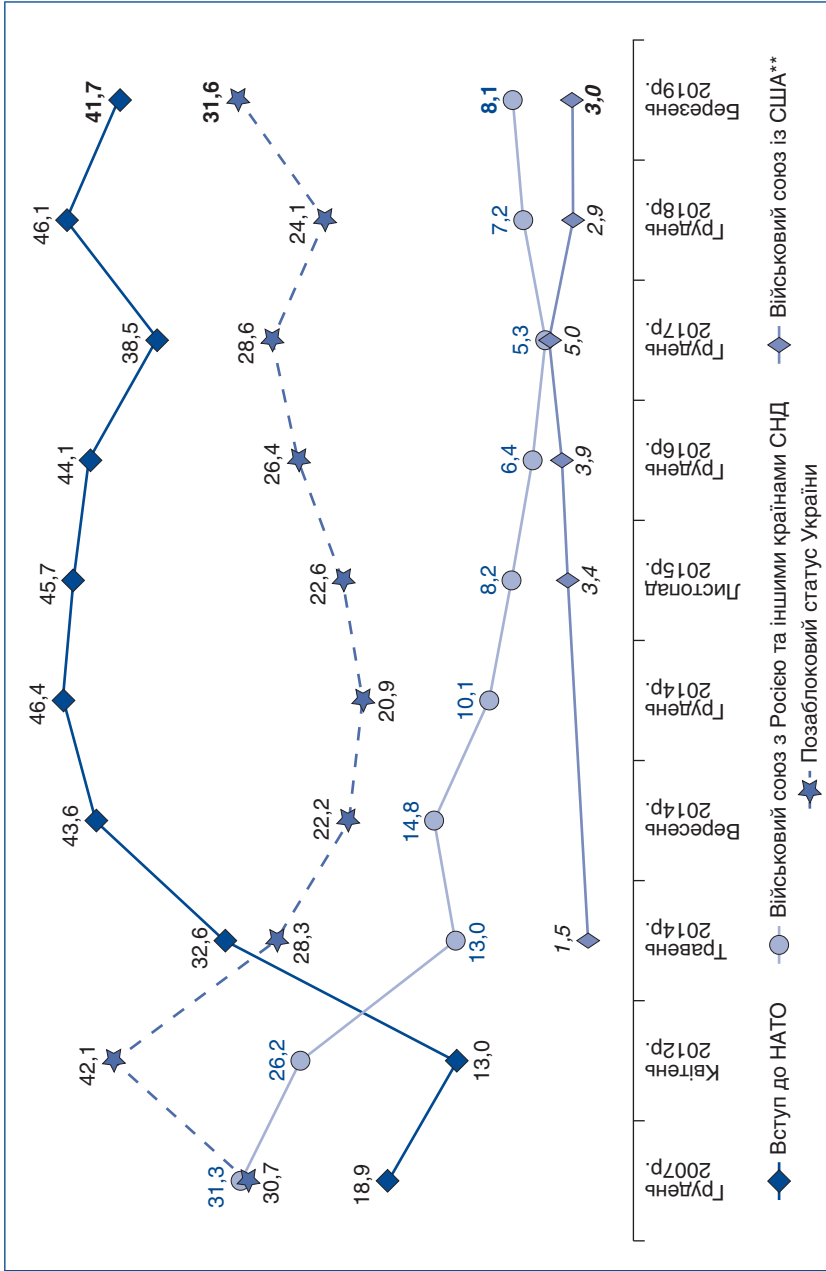
**Чи буває у Вас відчуття, що хоча б колись здійснили помилку,
підтримавши того чи іншого політика чи політичну силу на виборах?**
% опитаних

Європейський та євроатлантичний вибір – гарантія безпечного та успішного майбутнього України

Який варіант гарантування безпеки був би найкращим для України?*

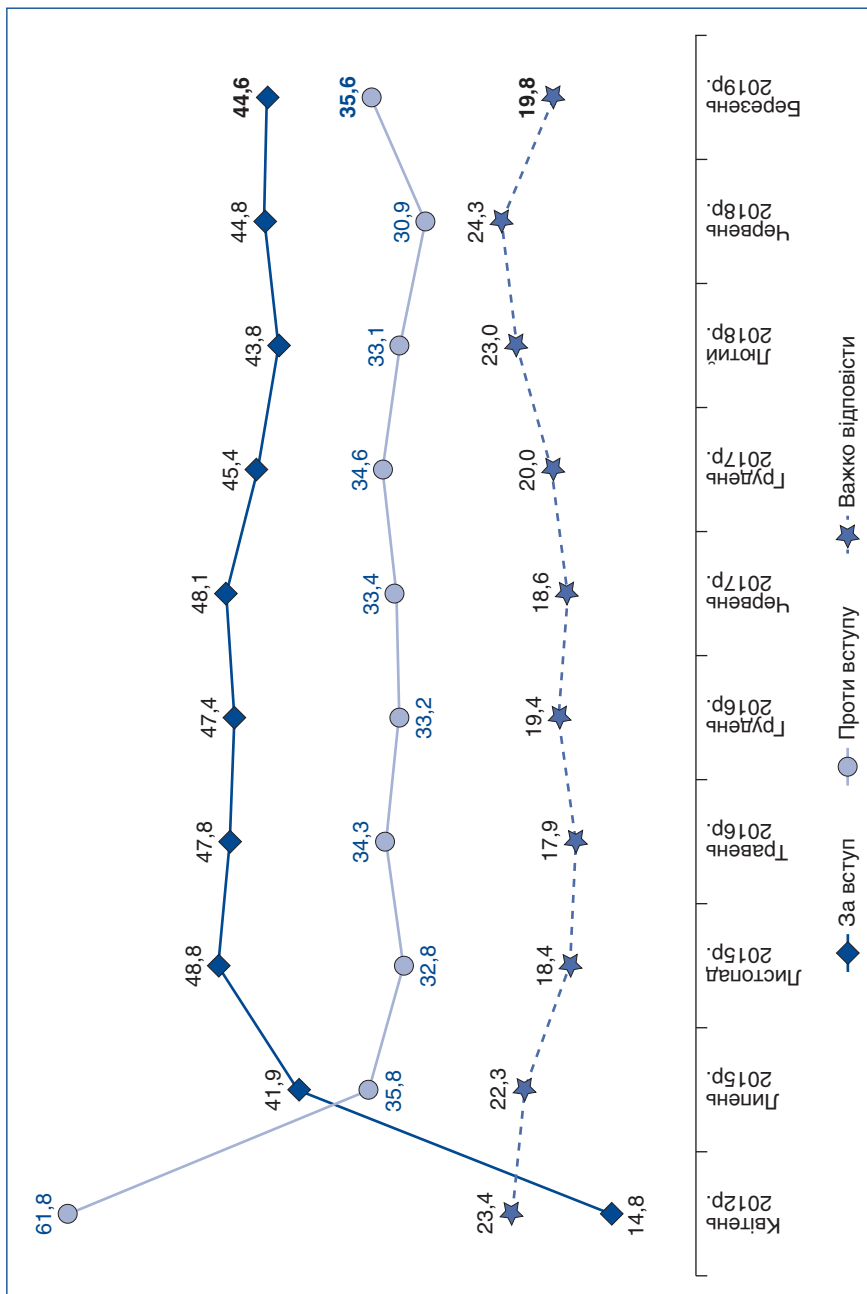
% опитаних

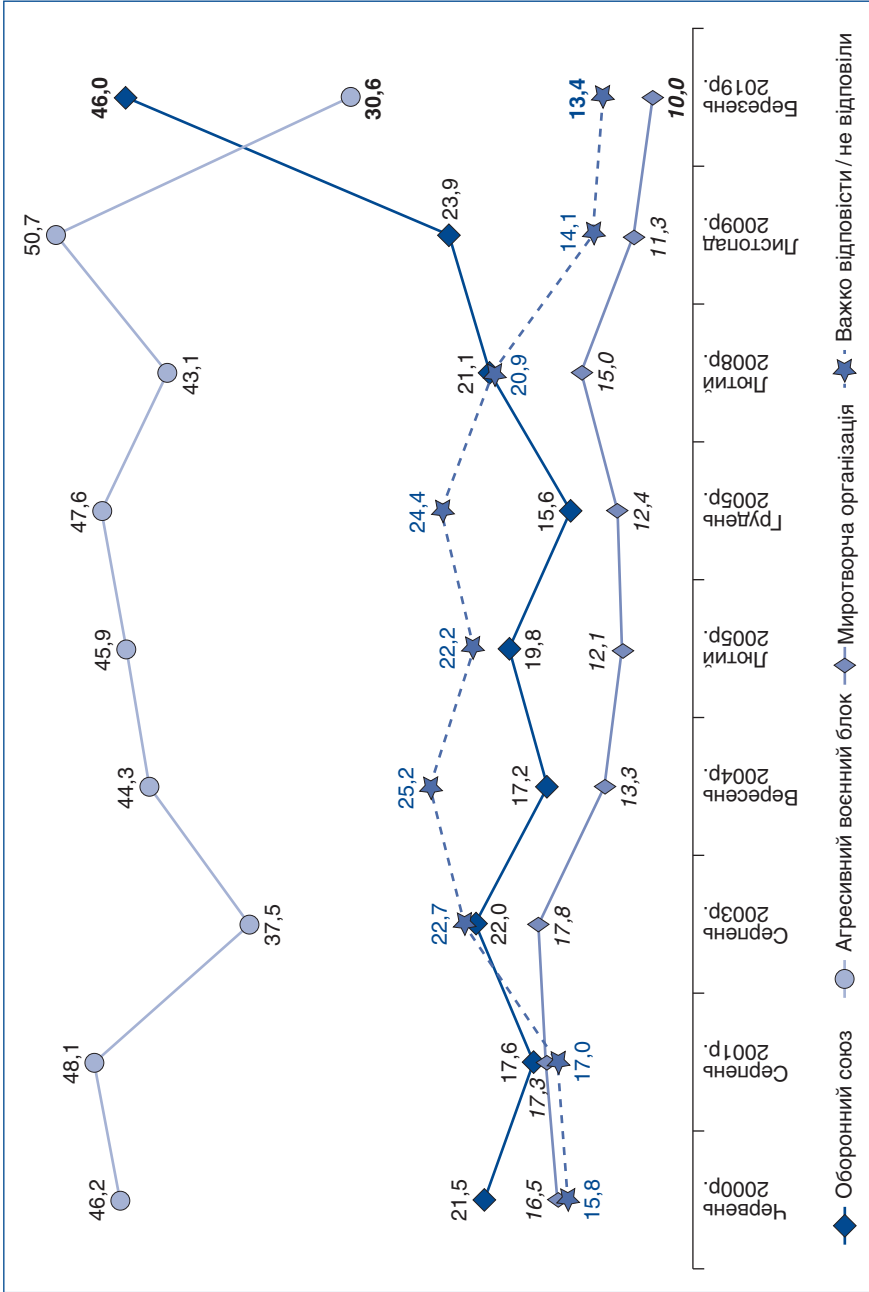
* На діаграмі не наведені варіанти відповіді "інше" та "важко відповісти".

** В анкетах 2007р., 2014р. та 2017р. такий варіант відповіді не пропонувався.

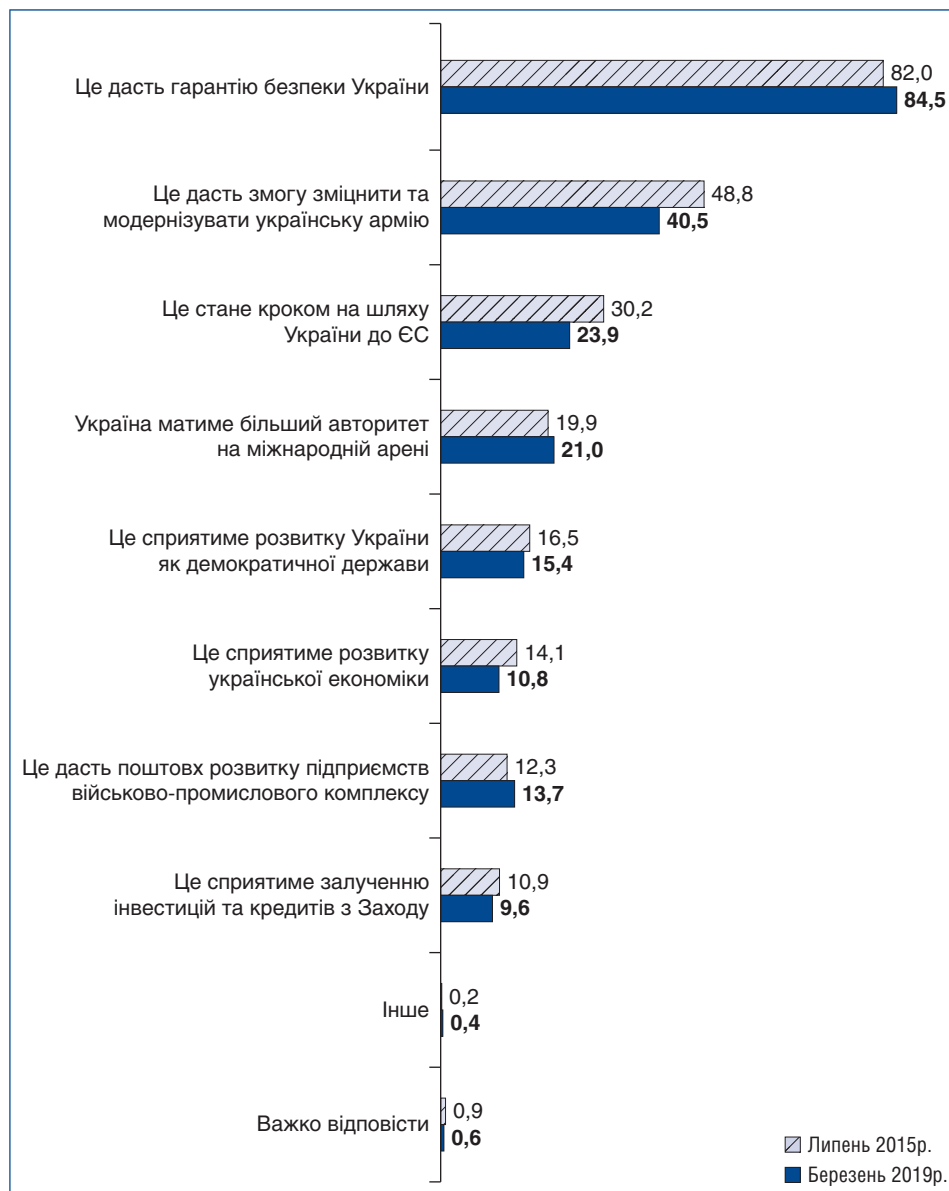
Якби Ви взяли участь у референдумі стосовно вступу України до НАТО, то як би Ви проголосували?
% ОПИТАНИХ

Чим є НАТО в першу чергу?
% ОПИТАНИХ

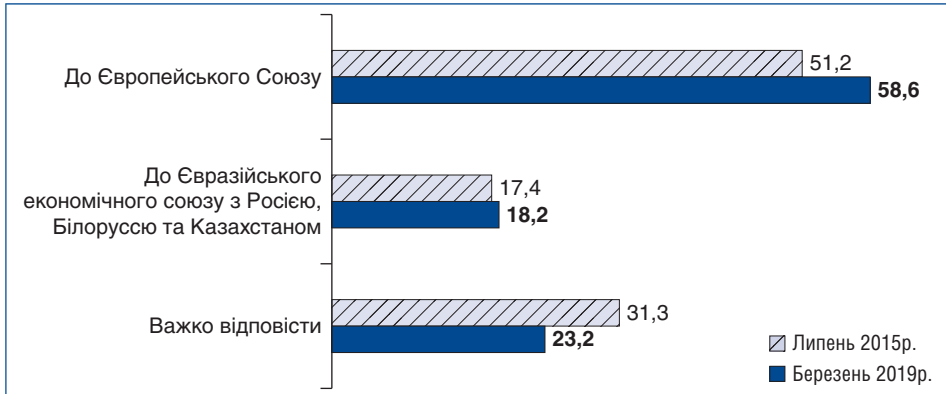

Чому Ви підтримуєте вступ України до НАТО?*
% тих, хто проголосував би за вступ до НАТО

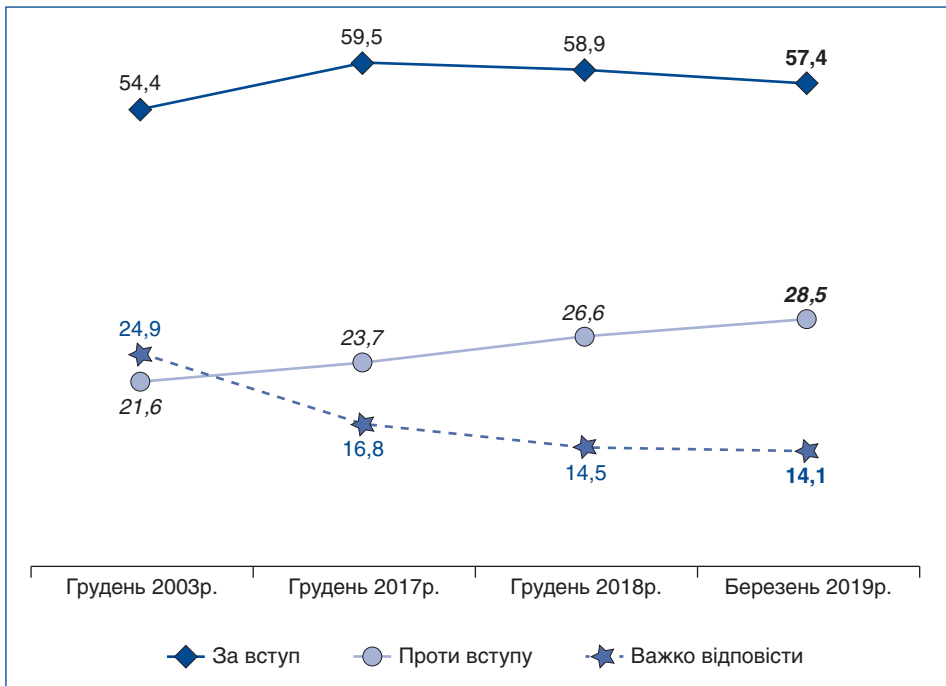

* Респондентам пропонувалося відзначити три прийнятних варіанти відповіді.

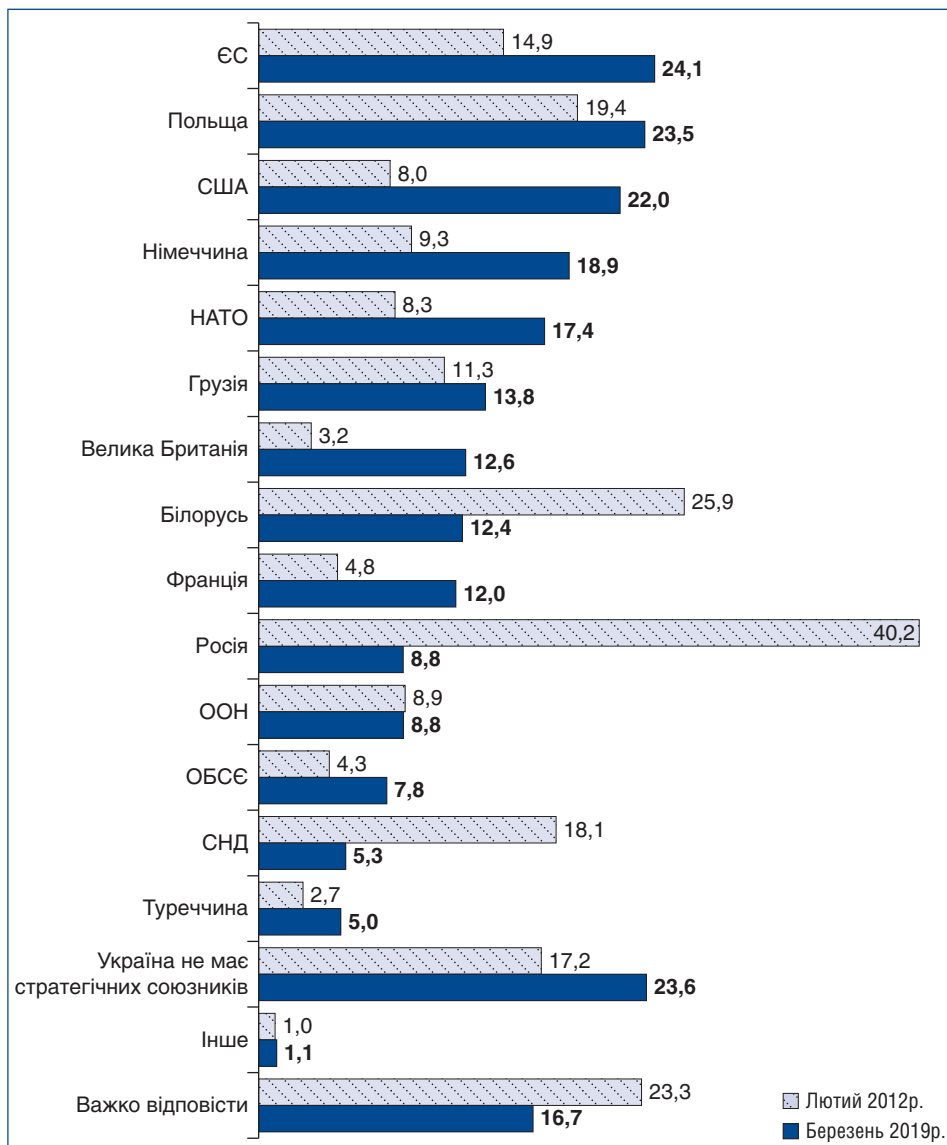
Якби Ви мали обрати лише один варіант, то до якого Союзу Україна, скоріше за все, повинна приєднатися?
% опитаних

Якби Ви узяли участь у референдумі стосовно вступу України до ЄС, то як би Ви проголосували?
% опитаних

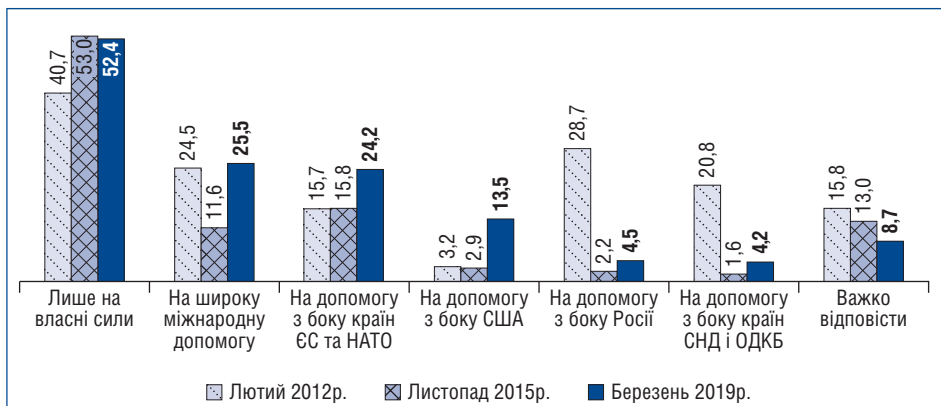

Які країни та організації можна вважати нашими стратегічними союзниками (які готові надати військову допомогу Україні, а Україна повинна прийти їм на допомогу в разі потреби)?*
% опитаних

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

**У разі воєнної загрози (збройної агресії)
Україна може розраховувати, насамперед, ...?***
% опитаних

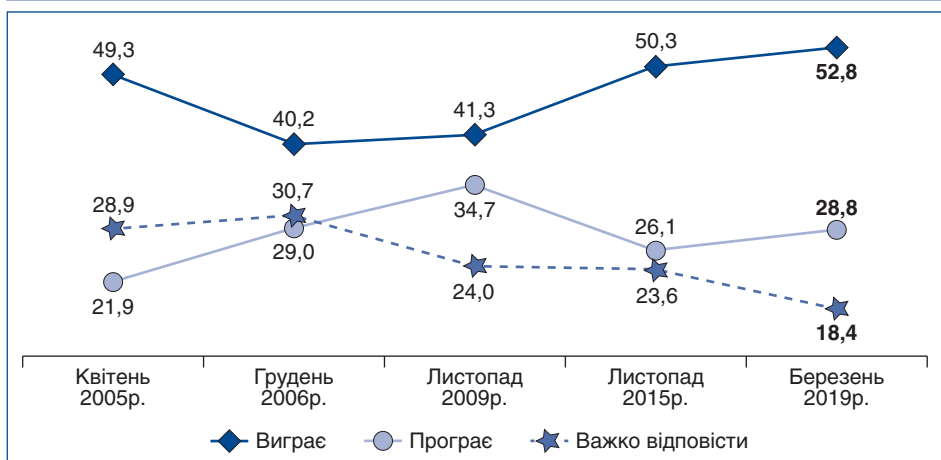

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше трьох прийнятних варіантів відповіді.

**Чи згодні Ви з наведеними твердженнями стосовно
можливого зближення України з ЄС?**
% опитаних

	Згоден	Не згоден	Важко відповісти
Зближення України з ЄС відповідає інтересам України			
Липень 2015р.	57,0	20,6	22,3
Березень 2019р.	59,5	25,0	15,5
Зближення України та ЄС важливе для зміцнення міжнародної позиції України			
Липень 2015р.	58,9	14,3	26,8
Березень 2019р.	58,6	18,8	22,7
Зближення України з ЄС важливе для успішного економічного розвитку України			
Липень 2015р.	55,6	19,5	24,9
Березень 2019р.	56,3	24,2	19,5
Зближення України з ЄС відповідає інтересам ЄС			
Липень 2015р.	53,2	17,0	29,8
Березень 2019р.	54,2	22,0	23,8
ЄС розуміє потреби України			
Липень 2015р.	40,0	32,3	27,7
Березень 2019р.	40,8	35,1	24,0
Зближення України та ЄС позбавляє Україну самостійності в міжнародних відносинах			
Липень 2015р.	27,1	39,0	33,9
Березень 2019р.	32,6	43,8	23,6
Зближення України з ЄС загрожує розвитку української культури			
Липень 2015р.	23,7	51,1	25,2
Березень 2019р.	26,0	55,0	19,1
Зближення України з ЄС руйнує економіку України			
Липень 2015р.	21,8	48,7	29,4
Березень 2019р.	27,5	52,3	20,3

Україна більше виграє чи програє, якщо приєднається до ЄС?
% опитаних

Які здобутки принесе Україні інтеграція до ЄС?*
% опитаних

	Грудень 2017р.	Березень 2019р.
Підвищення якості життя громадян, ріст доходів	45,8	40,0
Отримання сучасних технологій, модернізація підприємств	29,0	30,0
Отримання фінансових ресурсів для розвитку економіки	29,2	26,6
Посилення боротьби з корупцією	24,3	25,4
Зниження безробіття, створення нових робочих місць	31,5	23,9
Зміцнення верховенства права	16,9	18,2
Конкурентоспроможність українських товарів	15,0	16,8
Розвиток демократії	14,5	13,5
Покращення системи охорони здоров'я	15,2	13,4
Зміцнення незалежності від Росії	13,2	12,9
Удосконалення судової системи	11,0	12,7
Зміцнення безпеки громадян	14,0	12,3
Створення сприятливих умов для бізнесу	12,5	12,3
Розвиток освіти	14,0	12,2
Розвиток культури	9,4	7,2
Інше	1,1	0,9
Інтеграція до ЄС не принесе здобутків Україні	18,8	21,4
Важко відповісти	10,7	10,8

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

**Чи зацікавлений ЄС у співробітництві з Україною?
У чому полягає цей інтерес?***
% опитаних

	Грудень 2006р.	Листопад 2009р.	Грудень 2017р.	Березень 2019р.
У використанні природних ресурсів України	48,0	48,1	45,8	56,9
У використанні інтелектуального, наукового потенціалу, робочої сили	44,0	38,9	42,3	49,4
В українському ринку для товарів ЄС	46,4	50,7	31,8	36,3
У зміцненні безпеки і стабільності на європейському континенті	19,8	15,5	21,5	18,9
У виведенні України з-під впливу Росії	27,2	21,6	20,1	18,8
В імпорті української продукції	13,6	11,1	15,1	14,9
У спільній боротьбі з нелегальною міграцією, міжнародною злочинністю, тероризмом	23,1	16,8	15,6	14,6
У розвитку демократії і ринкових реформ в Україні	18,1	15,1	15,2	14,5
У транзиті енергоносіїв з Росії	37,2	47,4	12,6	14,3
Інше	1,9	1,2	1,6	1,0
ЄС не зацікавлений у співробітництві з Україною	8,6	14,0	17,1	11,3
Важко відповісти	10,5	4,3	8,7	8,6

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

Якими можуть бути негативні наслідки приєднання України до ЄС?*
% опитаних

	Листопад 2015р.	Березень 2019р.
Еміграція українців за кордон	33,1	50,7
Погіршення відносин з Росією та країнами СНД	27,5	19,5
Поширення західної масової культури	11,3	16,7
Підвищення рівня безробіття	18,2	14,3
Зростання соціальної розмежованості в суспільстві	14,5	13,8
Втрата російських ринків	17,2	13,7
Втрата чи обмеження державного суверенітету України	11,0	13,0
Поширення у суспільстві таких явищ як наркоманія, СНІД тощо	14,7	12,7
Зниження рівня життя людей	16,5	11,7
Зростання рівня злочинності	6,4	5,6
Інше	1,7	0,8
Жодних негативних наслідків не буде	16,8	18,2
Важко відповісти	16,0	11,0

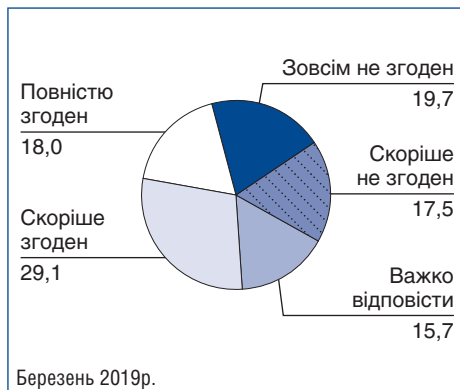
* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

Що найбільше заважає тому, щоб Україна стала членом ЄС?*
% опитаних

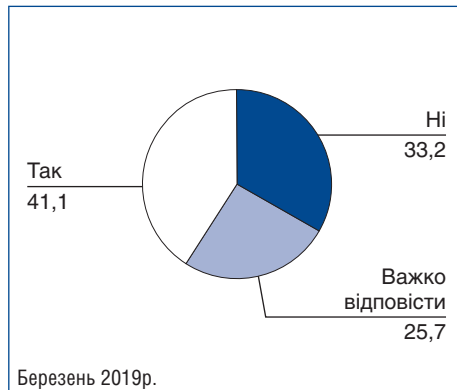
	Липень 2015р.	Березень 2019р.
Недостатній економічний розвиток України	51,8	48,9
Корупція, повільний темп реформ	58,4	45,9
Низький рівень життя населення України	52,2	40,9
Агресія Росії, військові дії на Донбасі	38,8	23,5
Позиція західних держав-членів ЄС, які не хочуть приймати Україну до ЄС	22,3	22,6
Проблеми з демократією, правами людини в Україні	24,8	21,2
Недостатній рівень обізнаності населення про європейську інтеграцію	17,1	15,5
Позиція керівників української держави, які насправді не прагнуть до ЄС	14,6	14,9
Небажання громадян України	11,1	11,4
Тісні зв'язки з Росією	7,0	4,4
Інше	0,4	0,4
Ніщо не заважає Україні вступити до ЄС, вона до цього вже готова	2,0	3,4
Україні й не потрібно ставати членом ЄС	11,9	12,0
Важко відповісти	3,4	4,8

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

**Якою мірою Ви згодні із судженням
“Україна зараз захищає добробут
і безпеку всієї Європи”?**
% опитаних

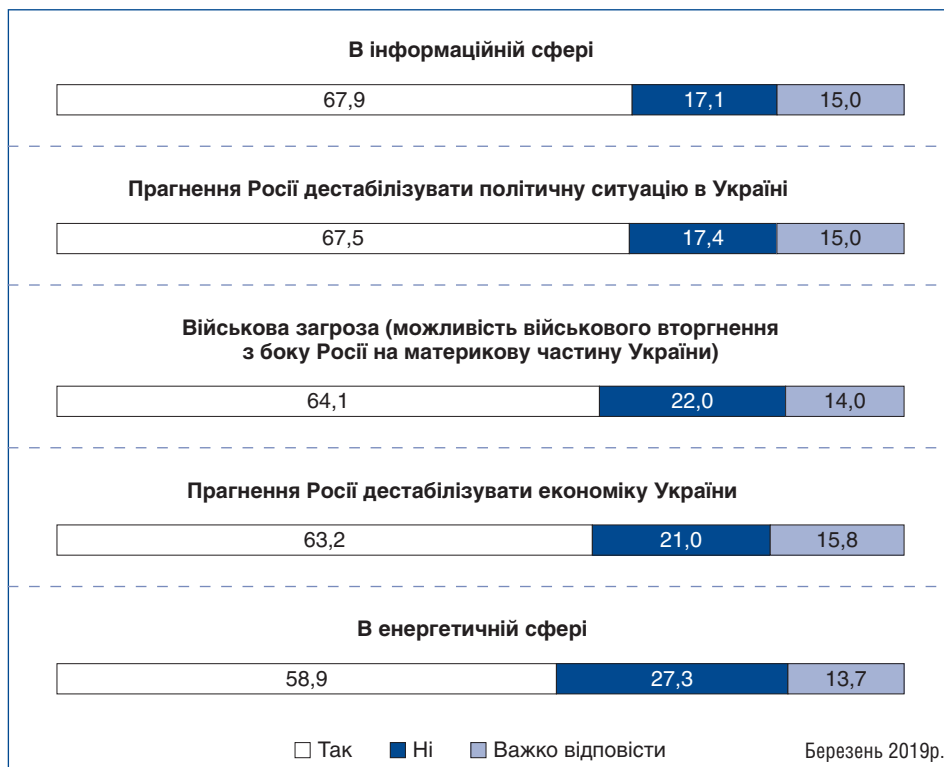

**Чи повинна Україна боротися
заради забезпечення
загальноєвропейської безпеки?**
% опитаних

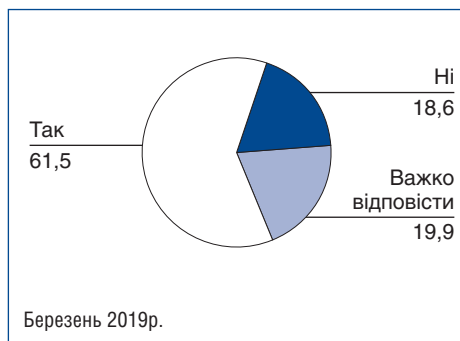

Росія: загрози, негативний вплив, готовність до протидії

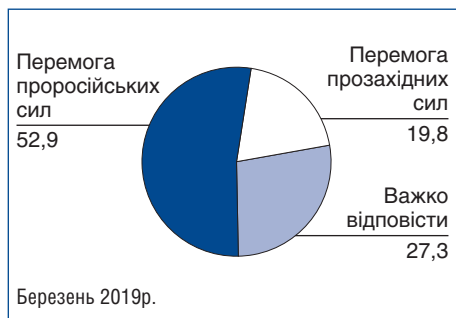
Чи є сьогодні наведені загрози для України з боку Росії? % опитаних

Чи впливає Росія на президентські вибори в Україні? % опитаних

Що матиме більш негативні наслідки для України за підсумками виборів? % опитаних

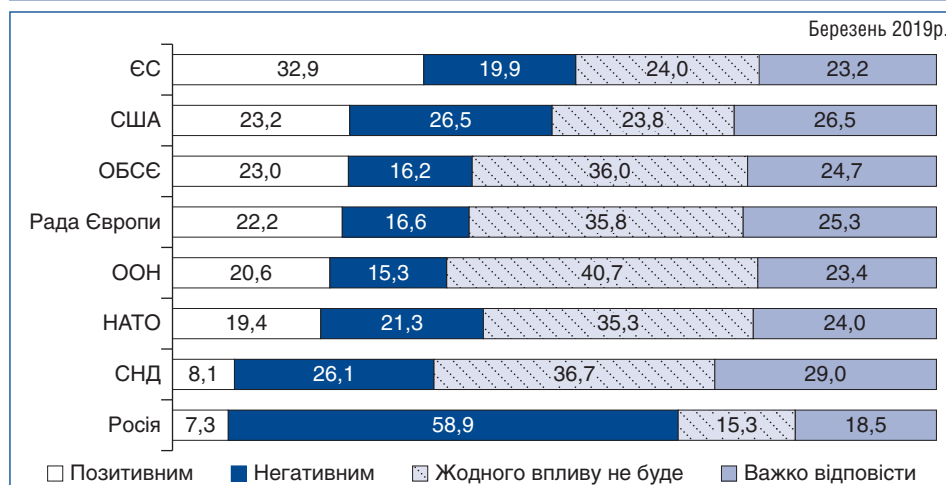

Яку мету ставить Росія, впливаючи на вибори в Україні?*
% тих, хто вважає, що Росія впливає на президентські вибори в Україні

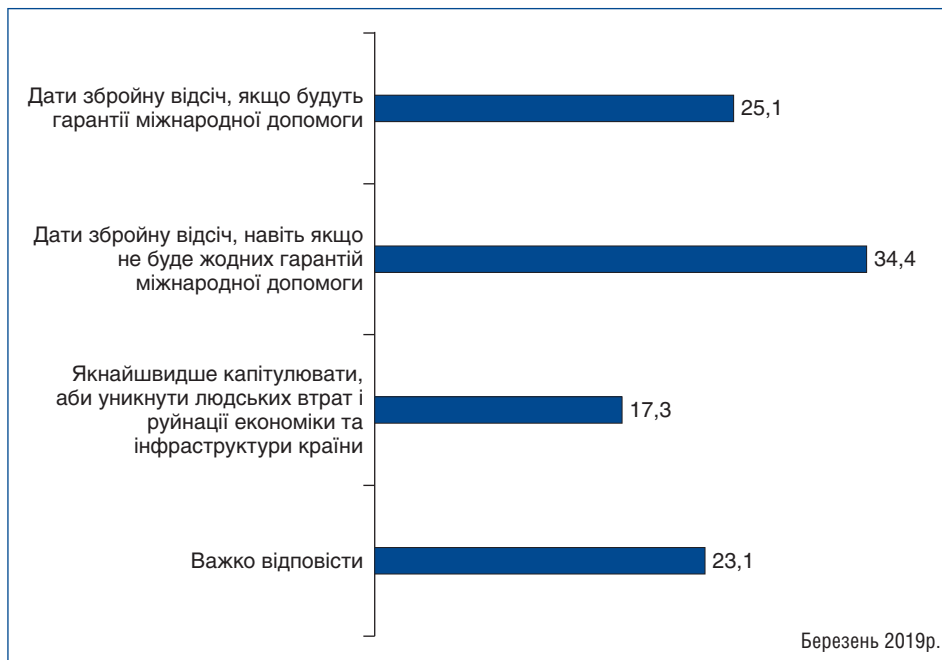

*Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

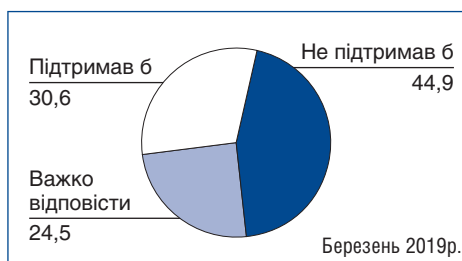
Яким буде вплив з боку міжнародних організацій та окремих іноземних держав на президентські вибори в Україні? Позитивним – таким, що сприяє проведенню чесних, прозорих, демократичних виборів, чи негативним – таким, що створює нерівні умови для кандидатів на президентський пост?
% опитаних

Якщо Росія розпочне відкриту повномасштабну війну проти України, як повинна діяти Україна?
% опитаних

Чи підтримали б Ви мирний план з урегулювання конфлікту з Росією, за якого Донбас отримав би у складі України особливий статус (офіційна російська мова, автономія, свої поліція і прокуратура, окремі відносини цих регіонів з Росією тощо), а Крим залишився під контролем Росії на невизначений час?
% опитаних

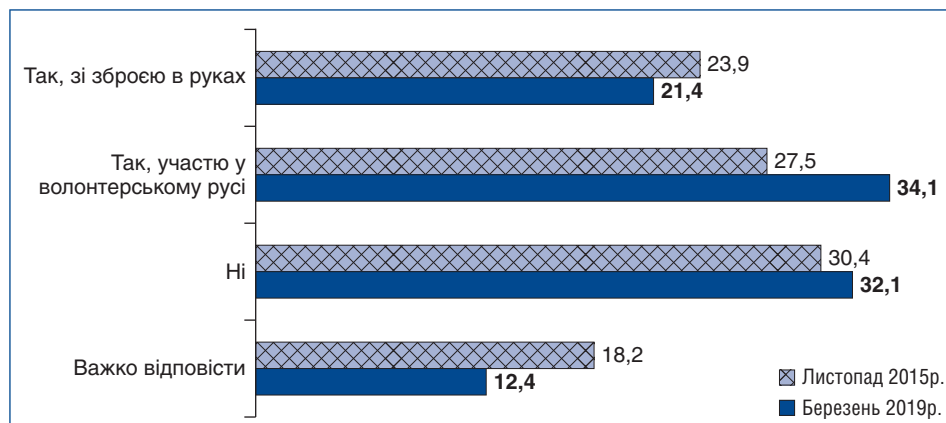

Чи здатні Збройні Сили та інші військові формування України надійно захистити суверенітет держави від воєнних загроз?
% опитаних

Чи готові Ви захищати свою країну?

% опитаних

Яким буде вплив з боку міжнародних організацій та окремих іноземних держав на президентські вибори в Україні?

% опитаних

